

**SEGÍTSD URAM A TÉGED
KERESŐKET,
BOTLADOZÓ LÁBBAL UTÁNAD
MENŐKET.
KÉRDEZNEK EGYMÁSTÓL,
SZELLEM VILÁGÁTÓL,
VIHARTÓL, SZELLŐTŐL, NYÍLÓ KIS
VIRÁGTÓL,
TÉGED TUDAKOLNAK AZ EGÉSZ
VILÁGTÓL.
KERESIK, KUTATJÁK, HOGY
HÁNYADSZOR ÉLNEK,
EZERSZER FONTOLJÁK: MI LEHET
A LÉNYEG.
MINDEN CSÖPP IGÉDET
NAGYÍTÓVAL NÉZIK,
MINDEN LÉPÉS ELŐTT A TÉVEDÉST
FÉLİK.
TESZNEK IS SZERT SZÉPEN
TEMÉRDEK TUDÁSRA,
EGYIK A SZÍNÉRE, MÁSIK
VISZAJÁRA.
HOGY MELYIK AZ IGAZ, S MIKOR
ELEGENDŐ.
HOGY BIZONYSÁG LEGYEN: TUDJA
A TEREMTŐ...
FOROG MAGA KÖRÜL AZ EMBERI
ELME:
"KÉPEMRE TEREMTETT, HOZZÁM
HÚZÓ LÉLEK!
MIÉRT BONYOLÍTOD UTAMRA
LELÉSED,
KI AZ UTAT NÉZI MÉLYREHAJTOTT
FEJJEL,
HOGYAN TALÁLKOZNA OTT FENNA A
KERESZTTTEL?**

**XXXII. évfolyam 4. szám
2025. április**

Bulányi Gy.: Szép szeretet anyja	5826
Trauttwein É.:A becsülettel végzett munka....	5827
László T.: A család az...(2.)	5829
Korponai E.: Mi a valóság?	5830
Garay A.: A hét gerezd	5833
Márcki I.: A lélek temploma	5838
Kovács T.: „Kegyess jámborságra...”	5842
J. Eckert: Az areopáguszi beszéd	5849
Debreczeni Zs.: Öröm...	5852
Habos L.: Versek?	5854

« Az emberi elköteleződés folyóirata – családkért,
nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

**NÉKEM A SZÍVED KELL, NEM
ESZED VILLÁMA,
A FÖLD SORSÁT BÍZTAM TUCATNYI
HALÁSZRA,
KIK GYŐZTÉK ÉLETTEL, NEM
CSAVAROS SZÓVAL,
MEG IS PECSÉTELTEK NEHÉZ VÉR-
ADÓVAL.
MÉGIS MA IS PÉLDA EGY
MOSOLYGÓS GYERMEK,
KI ÚGY TUD SZERETNI, AHOGY ÉN
SZERETLEK.
BIZTOS BIZALOMMAL BENNED A
REMÉNYE.
AHOGY Ő NÉZ TERÁD, ÚGY NÉZZ TE
AZ ÉGRE!
SZÓL BENNED A LÉLEK SZERETET
SZAVÁVAL.**

**HALLGASD A HÍVÁSÁT CSENDES
HALLGATÁSSAL!**

**AMERRE Ő INDÍT, ARRA VIGYEN
LÉPTED.**

**ASZERETET ÚTJÁN NEM LESZ
TÉVEDÉSED...**

**ARRA VEZET ÚTJA AZ ÖRÖK
HAZÁNAK,**

**AHOL AZ ÚT VÉGÉN ÉN IS
HAZAVÁRLAK!"**

(GYOMBOLAI MÁRTON:

IMA TESTVÉREIMÉRT)

BULÁNYI GYÖRGY

SZÉP SZERETET ANYJA

"Minek nevezzetek?" - kérdezte Petőfi Juliától. Kérdezte, mert ő is tudta: "nem érez az, ki érez, szavakkal mondhatót". A szeretetről akart beszélni, és rábízta magát a poézisre. A költészetnek - mert művészet - még van eshetősége, hogy felszínre hozhatóvá és hallhatóvá tegyen valamit az emberi szív mélyeiből.

Aki nem tud imádkozni, használjon számárvezetőt: Isten meghitt barátainak a szavait. Van a Máriát-szeretésnek is egy *Minek nevezzetek?*-je - a lorettói litánia. Felém kandikál a Máriát tisztelő múltból, Prohászktól egy invokáció: SZÉP SZERETET ANYJA. Legyen ma estére ez az ihletőm. Melegedjék fel általa a szívem.

1. `Szép

Ami van, az mind egy, másoktól megkülönböztethető; ami van, annak mindnek alakja, körvonala van. A dolgok `alakja\_ - a szép. Az `alakítás termi a szépséget.

Ami van, mind azért van, hogy szép legyen. Aki van, mind azért is van, hogy szépet teremjen. Ha nem is születünk mindannyian művészeknek, de mindannyian művészi munkára lettünk. Magunkat alakítani - ezért és erre lettünk. Nem lehetünk olyan csúnyák, hogy át ne ragyogjon akár púpon, rácson és bénaságon is a szépségünk - ha van. S nem lehetünk olyan szépek, hogy magunkból ki nem faragott szeretet hiánya torzónak ne tegyen minket.

Mária, nem tudom, milyen volt az arcod és az alakod. De mivel tudad, hogy csak szolgáló lehetsz, olyan széppé kellett formálnod magad, hogy nem tudunk megfélemlíteni Rólad, s e pillanatban szeretnék trubadúrod lenni, azaz trovatore-ként, "kitalálóként" kitalálni és lábaidhoz rakni egy poémát, amelyet Te csaltál ki a szívedből.

2. `Szeretet

_Amikor még nem volt idő, akkor még csak ölelés volt. Az ölelés volt maga a lét. Kezdetben volt a Szeretet: az Atya Fiút ölelt és a Fiú Atyát ölelt. Kezdetben csak Te voltál, időtlen Nász, örök Szeretet. Mindaz, ami nem szeretet, későbbi. Kezdet nélküli - csak ez a Szeretet.

Téged, Mária, meglátogatott. Úgy, ahogyan közlünk senki mást. Az örök Szeretet testetlen Lelke borult Reád. Beborított isteni öleléssel, amelyben test nélküli a nász. Amikor Lukács ezt végiggondolta, trubadúr lett belőle is: a történetíró dalra fakadft. Te pedig megélted azt, amit ő végiggondolt. Milyen lehetett az a Magnificat, amely Téged tett költővé és muzsikussá és olyan magadat faragó művészé, hogy hiába múlnak az ezerévek, nem akarunk elfeledni?!

3. `Anya

_Aki jól ölel anyává lesz. Szül akkor is, ha férfi. "Fiacskáim, akiket fájdalommal szülök újra, amíg kiformalódik bennetek a Krisztus..." - bűgja anyaghangon egy férfi. Csak az ölelésből fakad élet. Atya és Fiú nászából lett a maguk ölebe meghívott ember. Belőlük születünk. Belőlük születünk újjá is. A Lelkükből...de mindenekelőtt a Fiúból, aki nem is tejével, hanem húsával-vérével táplál minket.

Amikor az Atya Fiút ölelt, már látott minket, mert a Fiúban szólított létre és örök életre minket. Isten elég önmagának - ez filozófus beszéd. Az ölelés, a szeretet gyermekeket akar - ez a kinyilatkoztatás hangja. Isten olyan valaki, aki embert akar - mert a szeretet nem lehet nem termékeny.

A primitíveknél az Isten Atya és Anya egy személyben. Kinyilatkoztatásunk férfi-képű. A Lélek nem-nélküli, s a másik két személy hímnemű nevet visel: Atya és Fiú. Sok a férfi elem és hiányzik a női. De csak az elnevezésben. A Fiú belesimul az Atya életébe s így a Szentháromságban a nő-elvet, az alkalmazkodó nőiesség magatartását képviseli. A megtestesült Fiú új életre szül bennünket, s így az idő világában reácsodálkozhatunk anyaságára. Csak az elnevezés akadályozott meg abban, hogy rácsodálkozunk a Fiú nő-vonásaira.

Sok volt a férfi-elem, s a mérleg borult. Hiányérzetünk volt. Fel kellett magasztalnunk a nőiességet és az anyaságot is. Nem lehetett elég a férfi- és az apa-kép. Apa, anya és gyermek - ez az, amire az emberi szív reácsodálkozik. A Mária-kultusz szükségképpen. Még a mértéke is. Kielégületlen maradt az emberi szív a csak-férfi világnak rajzolt Szentháromságban. A hüperdália és az olykor a hüperdáliát is meghaladó túlzások, istenítések is szükségképpeniek voltak. Maradnak is, amíg istenképünk magára nem ölti a női és anyai szeretet vonásait is. Mária, Tebenned éltük meg istenképünknek ezt a hiányzó vonását.

4. `Szépség és szeretet

_ A szépségből születik a szeretet? Igen, mert a szépség indítja önátadásra a másikat. Vagy fordítva igaz? A szeretetből születik a szépség? Így is igaz, mert csak a szeretet tud olyan széppé tenni, hogy kiváltsa a másiktól az önátadást.

Szépség és szeretet együttjárnak. Felcserélhetők, mint a legegységesebb lét létállományok; egy, igaz, jó - ezt elmondhatom mindenről, ami csak létezik. Ugyanígy állíthatom Istenről - s a hozzája tartozókról is -, hogy szép is és szeret is.

A Szentháromság - műalkotás. A magát formáló Örök Szeretet remeke. A Lélek alkotó kezemunkája nyomán készült. Az örök isteni nász ténye a műremek. Szeretetből fakadó örök szépség... és szépségből fakadó örök Szeretet. Még muzikus sem vállalkozott reá, hogy megszólaltassa ezt a Titkok Titkát. Pedig ez az isteni valóságba írt műremek - ez a kezdet: innen forrászik mindaz, ami van.

A teremtett világ minden szépsége csak kép és lenyomat. A legkülönb ezekből maga az ember. Olyan szép lehet, hogy kiválthatja belőlünk a teljes önátadást. Kinek embernek adhatom így oda önmagamat? Annak, aki participálja az Istent. Annak, aki a szeretetet a Szeretetből és a szépséget a szeretet szépségéből meríti.

5. `Mária

_ Mária, szép vagy, mert átölelt az Isten. Szép vagy, mert részesedtél az örök szeretetből. Szép vagy, mert szolgálni akartál. Szép vagy, mert bekapcsolódtál a szépség örök forrásába.

Mária, szeretet vagy, mert átölelt az Isten, mert részesedtél az örök Szeretetből, mert szolgálni akartál, mert bekapcsolódtál a szeretet örök forrásába.

Mária, anya lettél, mert átölelt az Isten, mert részesedtél az örök szeretetből, mert szolgálni akartál és mert bekapcsolódtál az anyaság örök forrásába.

Mária, rád akarunk aggatni mindent, ami emberre aggatható. S mi nem aggatható reá arra az emberre, aki az Istenből való? Az a kiválasztás, amely Téged ért, feljogosít bennünket erre a magasztalásra, megmagasításra. Isten kezdte el a megmagasításodat, mi csak folytatjuk. Időnként sokat mondtunk? Nem baj, majd javítjuk. Másképpen ugyan, de megint csak sokat fogunk mondani. Mert nem mondhatunk le róla, hogy istenivé ne projiciáljuk az emberből azt is, ami női; azt is, ami anyai. - S Te mégis csak Istenanya vagy, és participálsz a magad nőiességében és anyaságodban az istenit úgy, mint senki más. Ezért magasztalunk - Szép Szeretet Anyja.

1975

TRAUTTWEIN ÉVA

A BECSÜLETTEL VÉGZETT MUNKA KIEGYENSÚLYOZOTTÁ TESZ – VILLANÓFÉNYBEN KOCSI GYÖRGY

Zamárdi és Balatonendréd emberközeli plébánosát ismerhetik meg ezúttal. Kocsi György már ötödikese kiállt hite mellett. Amikor történelemórán jelentkezniük kellett azoknak, akik hisznek Istenben, csak ő jelentkezett, holott mindegyikük járt hittanra. „Kétórás vita után az osztály átállt az én oldalamra” – meséli.

Nem volt imakönyve, hát kivette a dédmamájáét a koporsóból, és amikor a szülei felelősségre vonták ezért, azt felelte: a dédmamának már nincs szüksége rá. Kocsi György családjában nem volt otthon Szentírás. Tizenkét évesen vett egy Újszövetséget, amit a Szent István Társulat adott ki.

Két nap alatt elolvasta, és annyira megszerette, hogy mindennap elővette, míg már csaknem kívülről tudta a szöveget.

A kötelező katonai szolgálata idején becsempészett a laktanyába egy német nyelvű Újszövetséget, annak segítségével tanult meg németül. Felszentelését nem akarta engedélyezni az Állami Egyházügyi Hivatal, de kispap testvérei kiálltak mellette. A szocializmus idején nem doktorálhatott, ám a rendszerváltás után, harmincöt évesen Tübingenbe ment tanulni, és hazatérve teológiai tanár lett Veszprémben, Budapesten, Kaposváron, Szegeden.

A Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel, a Széchenyi Társaság díjával és Gnifka-díjjal kitüntetett Kocsi György Zamárdi és Balatonendréd plébánosa,

Zamárdi díszpolgára. A falusi környezetben emberközeli egyházközséget teremtett. Vasárnaponként négy misét mond, és minden alkalommal kiáll a templom elé, hogy beszélgesse a hívekkel; jelen van, megszólít és megszólítható. Nemcsak a falujában élők, hanem a miséire távolabbról érkező nyaralókat is személyesen ismeri. Gyuri atya fáradhatatlan építkező, a szó lelki és materiális értelmében egyaránt. Zamárdi temploma kívül-belül megújult, és négyszázötven ember befogadására alkalmas szabadtéri liturgikus teret alakítottak ki a település üdülőterületén. Kezdeményezésére közadakozásból francia barokk orgonája is lett a templomnak. A hangszer egyedülálló a magyar zenei életben, Zamárdiban rendszeresen a hangversenyek, kiváló orgonisták koncerteznek itt. Kocsi György az orgonaépítést a falubeliek közös ügyévé tudta tenni. Minden vasárnap beszámolt a munkálatok állásáról, így köszönte meg az emberek anyagi támogatását.

„Szeretem a fizikai munkát, a híveimet is gyakran hívom közös munkálkodásra: együtt ültetünk, rendezzük a templomkertet.

Munka közben jókat lehet beszélgetni, így ismerhetjük meg egymást igazán. Gyerekként szoktam hozzá ehhez; apám rászorított minket a bátyámmal a munkára. Hiába lázadoztunk, hiába mondtuk, hogy lám, a szomszéd gyerek rossz tanuló, mégis játszhat, mi meg jól tanulunk, és dolgoznunk kell.”

Kocsi György tanító pap. Vasárnapi prédikációi, a televízióban öt éve minden héten elhangzó bibliamagyarázatai felölelik az Ó- és az Újszövetség teljességét, és mindig az adott kor társadalmi és történelmi viszonyai közé helyezik a bibliai szöveget. Mondanivalójának emellett aktuális, személyes üzenete is van, eligazítást ad mai kérdéseinkben.

Kocsi György a Somló-hegy lábánál, Borszörcsökön született 1955-ben. Gyerekkorától ministrált, már tizenkét évesen elhatározta, hogy pap lesz. Bencés diákként érettségizett Győrben, majd teológiát tanult a győri, később a budapesti Központi Szemináriumban. A szentelése előtt két rendőrautó állt meg a szülei háza előtt. György fiuk holléte felől érdeklődtek a rendőrök. Pontosan tudták, hogy Budapesten van, a szemináriumban, de így akartak félelmet kelteni.

1980-ban szentelték pappá. Szerette volna folytatni a tanulmányait, de nem doktorálhatott, és a fővárost is el kellett hagynia. Papi szolgálatát Búcsúszentlászlón kezdte meg, majd Nagyatád és Iharos következett. Életét végigkísérte az üldöztetés, de ő ezt egyszerűen „munkahelyi zajártalomnak” tartja. Tízéves volt, amikor a hittan miatt egyszer késve érkezett az iskolai

menzára, ahol nem akartak neki ebédet adni. Bekopogott az igaztóhoz, és panaszt tett: „A szocializmus építése közben éhezem.” Erre az igazgató lement vele az ebédlőbe, utasította a konyhásokat, hogy adjanak enni a gyerekeknek, és még azt is hozzátette: nem szeretné, ha ilyesmi még egyszer előfordulna.

A talpraesett fiú később sem hagyta magát, kiállt az igazságért.

Ötödikes volt, amikor történelemórán jelentkezniük kellett azoknak, akik hisznek Istenben. „Csak én jelentkeztem, holott mindegyikünk járt hittanra. Kétórás vita után az osztály átállt az én oldalamra” – meséli. Már pap volt, amikor a rendőrség el akarta venni útlevelét. „Maguk jobban tudnak rá vigyázni, de kérek róla elismervényt – adta át az igazolványt a rendőröknek. – Nem vettem tragikusan a dolgot, fiatal voltam és lelkes. Szép Magyarország is, gondoltam.” Azután pedig bejárta az országot.

A rendszerváltáskor végre visszatérhetett ahhoz, amit a szemináriumi évek után megtagadtak tőle. Tanulni akart. Főpásztora engedélyével Németországba ment, egy plébánián helyettesített, és közben Tübingenben tanult, az Eberhard Karls Egyetem Katolikus Teológiai Fakultásán. Kiváló professzorai voltak, teológiát és keleti nyelveket hallgatott. Öt évet töltött tanulással, majd amikor hazajött, meghívták oktatónak a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolára. Görögöt, hébert, ószövetségi keletkezéstant, bibliaismeretet és retorikát tanított, 1998-tól prefektus is volt, emellett pedig plébánosként szolgált a Veszprémtől mintegy ötven kilométerre fekvő Zamárdiban. Azóta is plébánosa a településnek, 2006-tól pedig Balatonendrédnek is.

„Egyszerre két dolgot teljes odaadással végezni nem lehet, de nekem ez a sors jutott. Soha nem ráztam le magamról a feladatokat, amikre felkérést kaptam.

A Jóisten segít. Azt tanultam, hogy amit rám bíznak, azt becsülettel el kell végezni. Ez erőt és örömet ad, kiegyensúlyozottá és boldoggá teszi az embert.” Kocsi György Szent Mártonnal és Márton Áronnal együtt vallja: „Non recuso laborem.” (Nem futamodom meg a munkától.)

A plébánosi szolgálat mellett ma is járja az országot, előadásokat tart, könyvei és fordításai jelennek meg. Töretlenül hajtja az egykori lelkesedés, amely tizenkét évesen odaszögezte a Szentíráshoz. „Állandóan tanulni kell. Szeretni a teológiát. Ez óv meg a kiüresedéstől, ez segít, hogy adni tudj a másik embernek és önmagadnak is” – vallja.

LÁSZLÓ TAMÁS

A CSALÁD AZ ÉLETÖRÖM FORRÁSA

(2.)

A HÁZASSÁG, FÉRFI ÉS NŐ SZÖVETSÉGE ERŐFORRÁS

Mielőtt elfogadnánk, hogy a házasság miért is erőforrás, vessünk egy pillantást teremtett mivoltunkra, az emberi természet lényegére. Ezt világosan és örök érvénnyel fogalmazza meg a Szentírásban a Teremtéstörténet alapmondata az emberről: „Megteremtette tehát az Isten az embert a maga képére; Isten képére teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket.” Ebben két – egymást kiegészítő – állítás fogalmazódik meg: az első az istenképűségünk, amiben az emberi méltóság a legmagasabb, elidegeníthetetlen, elvehetetlen módon nyilvánul meg. A másik megváltoztathatatlan tény a férfi és női mivoltunk, az ember két sajátos, de összetartozó entitása. Ketten együtt válunk teljes emberré. Ezt szintén a Szentírás fogalmazza meg: „...elhagyja a férfi apját és anyját, a feleségéhez ragaszkodik, és egy testté lesznek.” Az egy testté levés a teljes személyiség – test, lélek és szellem – egyesülését jelentette az ókori ember számára és jelenti ma is, bármennyire szeretnék ezt semmissé tenni szörny-ideák.

A házasság a Teremtés folytatása sok értelemben a házasságban, a gyermek ajándék voltának elfogadásában a személyiségünk kölcsönös kiteljesítésében. A házasságban férfi és nő szövetségre lép, egy új entitás keletkezik: maga a házasság. A két „fél”-ből lesz egy egész. Ma nem így tekintenek a párkapcsolatra – két „egész” akar egységet teremteni, ebben benne van a harc, a küzdelem, üzemszerűen bele van kódolva ebbe a kapcsolatképebe a csalódás! A keresztény világkép szerint a házasság kiegészülés, és az élethosszig tartó házasság így válik tartós öröm- és boldogságforrássá. A házasság számtalan mozzanata erőforrás: a házasság élettörténete maga (mivel hihetetlen érték), az élethosszig tartó hűség, a testi-lelki-szellemi találkozásaink, vagyis a párkapcsolat egésze, az egymás elfogadása (ami élethosszig tartó feladat) mind-mind hallatlan erő- és energiaforrás.

A házasság élettörténete önmagában erőforrás. Az első találkozás általában olyan nagy szellemi-testi-lelki önmagunkra és egymásra találás, hogy ez eleve forrásként szolgál. Nem véletlenül van erre egy külön kifejezés: az „első szeretet”. Az udvarlás időszaka életünk talán legfontosabb mozzanata, szinte új

születés, a személyiségünk kiteljesedésének kezdete. Életünk későbbi szakaszában erre az időre visszatekintve nyerhetünk erőt a továbbhaladáshoz, akár a kapcsolatunk újrakezdéséhez. A házasság folyamatos építése történetiségében, benne a szükségszerű csalódásaink feldolgozásával, az egymás iránti szeretetünk melletti ismételt döntésekkel (mert a szeretet nem pusztán érzelmi kapocs, hanem alapvetően döntés) észrevétlenül erőforrássá válik. A házasság gyümölcseként megszületett gyermek hallatlan erőforrása a párkapcsolatnak, persze tagadhatatlanul teher is, de az ehhez szükséges erő- és energiaforrást maga a gyermek önmagában biztosítja, sőt többszörösíti annak, amit mi gondolunk. Nézzük csak a gyermekeink első mozdulatait, lépéseit, szavait, mosolyát! Nem úgy látjuk ezeket, nem úgy emlékszünk vissza rájuk, mint olyan pillanatokra, amelyekből erőt, örömet, boldogságot meríthettünk?!

Az együtt megöregedés művészet, az élethosszig tartó hűség rendkívül erős biztonságot adhat a házaspáraknak. (A biztonsághiányos világunk egyik nagy ellentmondása, hogy mégsem így tervezik a fiatalok a párkapcsolatukat, hanem azzal a felkiáltással, hogy „legfeljebb elválunk” – ha lesz jobb, más, ha baj ér minket...) A páros identitás folyamatos alakulása – az állandó interakció és reflexió révén – a személyes életünket is észrevétlenül gazdagabbá, teljesebbé teszi. Mégis azt látjuk, hogy „a hűség szót ma általában kétséggel fogadják. Azt mondják: a hűséget ígérő embereket elviselhetetlenül kihasználják, vagy: olyan nagy dologra, mint a hűség, egyáltalán nem is képes az ember; a hűség rabbá tesz (...), az élet kalandja így pusztán köteleességteljesítéssé válik. Mégis igaz, hogy az emberek minden időben ígértek örök vagy egyszer és mindenkorra hűséget. Egy ilyen cselekedetnek egész sor összetevője van: a hűség az embernek abból a vágyából származik, hogy egész életét egyetlen szóval foglalja össze, és bízva mindent arra tegyen fel, amit, akit szeret. A hűség tehát a jelen pillanatból a jövőbe nyúlik, ezért lehet tartós, örök. Aki hűséget fogad, tudja, hogy nem olyan egyszerűen adja meg magát az, ami miatt hűséget fogadtunk. Az ígéret arra szól, hogy mindig meg fogjuk hallani az emberek hívását, akik számára szavunk által fontossá lettünk. Ennek következménye, hogy a hűség elsősorban kapcsolat-jelenség. Ez jóval több, mint köteleességteljesítés. A hűség azt ígéri, az önként vállalt kötelekben megmarad és szüntelenül megújítja a szeretetet. A hűség magában foglalja azt az ígéretet is, hogy a magamban és másokban végbemenő változások ellenére ki fogok tartani valaki vagy valami mellett. Elfogadom az embereket, akik majd megváltoznak, elfogadok valamit, ami majd a jövő homályában

bontakozik ki” (Christian Schütz: A keresztény szellemiség lexikona, „hűség” szócikk).

A testi-lelki-szellemi találkozásaink akkor válnak erőforrássá a házasságban, ha az együttléteink nem felszínesek, ha személyiségünk egészét, vagyis lelkünket, szellemünket, testi mivoltunkat egyaránt bedobjuk, aktivizáljuk, egészen jelen vagyunk a másik számára. Az igazi kapcsolatban hihetetlenül fontos valóban jelen lenni egymás számára, ez akkor is erőforrássá válik, ha a nehézségeinkben, a vitáinkban találkozunk. A folyamatos és intenzív párbeszéd figyelemmel és kellő leleménnyel folyamatosan fenntartható és fenntartandó a kapcsolat sivatagosabb idején is, sőt különösen akkor.

A találkozásainkban a legátfogóbbak a szerelmes, testi találkozásaink, ahol a személyiségünk minden eleme jelen kell legyen. Nagyon fontos azt tudatosítani, hogy a gyengédség pillanatnyi gesztusaiban benne van az összes addigi találkozásunk az első alkalomtól az adott pillanattig. Ez is erőforrás lehet a jelenlétben élő, az élményeit feldolgozó, életet építő ember számára.

Egymás segítése, az egymással való törődés nap mint nap mindkettőnkre feltölt, erősít, alapvető biztonságot ad az életünkben. Egymás inspirálása is folyamatos, illetve akár akarjuk, akár nem, folyamatosan kihívást jelentünk egymás számára. A kapcsolatunk e kihívások közepette a hűség ereje által él egyre erősebben és távlatosabban. Kölcsonösen gondoskodó, fenntartó, megtartó, életadó szeretettel kell hogy szeressük egymást. A gondoskodó szeretet: fizikai gondoskodást és gondúzást egyaránt jelent; a megtartó, fenntartó szeretetben segítelek, hogy az erődöt megőrizzed, fizikai, szellemi, lelki téren egyaránt; az életadó szeretet két dolgot jelent egyszerre: életet adok, vagyis akarom, hogy élj, vagyis akarom, hogy önmagad legyél, másrészt akarom azt is, hogy az életed növekedjen, telítődjön személyiséged mindhárom elemében. Ez a kölcsönös egymás felé irányuló szeretetteli akarat a házasságunk, kapcsolatunk lényege.

Mindez egy ideál, tökéletes házasságot keveset látnak maguk előtt a házasságra készülő – vagy az elől menekülő – fiatalok. Mégis óriási szükség van arra, hogy ezeket az alapvető tényezőket, amik a kiegyensúlyozott és növekedésre kész házasságokat jellemzik, megismerje minden házasság előtt álló, arra készülő nemzedék. A pozitív – és nem a tökéletesnek tűnő – minták persze sokat segítenek...

(folytatjuk)

forrás: Magyar Hírlap, 2025. február

KORPONAI ERZSÉBET

MI A VALÓSÁG?

Fogalmunk sincs. Amit annak hiszek, ami a tudatomban van? Hajlok arra, hogy higgyek a kvantummechanikának: azt látom, amit észlelek, pedig az észlelésem már meg is változtatta, ezért nem hihetem, hogy valóságos az észlelésem. Legalábbis nálam ez alapprogramozás, ilyennek születtem. A lételemem a kérdés: miért és miért ne? Gyerekkoromban volt egy szovjet rajzfilmsorozat, az volt a címe, „Mindent tudni akarok”. Ma is látom a kezdő kockákat. Sokszor elmondtam már ezt a mondatot életem folyamán, mentem ezután a vágy után és ez egyre „rosszabb” lett, minél többet tudok, annál bizonytalanabb vagyok és még többet akarok tudni, még bizonytalanabb vagyok... vég nélkül.

Valóságnak vélt dolgainkat hitrendszerünk szövevénye alakítja. Ezek egymásba fonódnak, támogatják egymást és ettől olyan szabályozottnak, egységesnek kinéző rendszerek lesznek. Vannak egyéni, családi, nemzeti, földrészenkénti stb. és végül emberi hitrendszerünk. Mindegyiknek a lényege, hogy valamit, amire az elménk rájön, megteremt, azt kívülre helyezünk, önálló létet adunk neki, projektáljuk, majd objektív valóságként megengedjük, hogy meghatározza az életünket. A teremtő maga fölé helyezi a teremtményét és úgy csinál, mintha egy nálánál nagyobb törvényszerűségnek engedelmessé, amin nem lehet változtatni. Elég hülyén hangzik, de nézzünk példákat.

Valaha azt hittük, a Föld lapos és az univerzum, tét a világ közepe, ekörül forog minden. Ez volt az alaphiedelem, majd erre épült egy egész csillagászati rendszer, mert az alapfeltételezés szerinti tapasztalatokkal támasztottuk alá. Vagy azt hittük, hogy ami fizikai, az téren át mozog az időben, és létrejött egy egész mechanikus fizikatudomány. És ezek a rendszerek működtek meghatározták az életünket, tét részben ma is működnek, csak ma már nem mondjuk kizárólagosnak. Vagyis a kiindulási hiedelem határozta meg a vizsgálatok irányát, és ezek eleve meghatározott eredményei igazolták az alaphiedelmünket. És mindent, ami ellentmondott ennek az alaphiedelemnek, azt elvetettünk.

Ahogy egyre többet tudtunk a világról, ezek a keretek szűknek bizonyultak, elkezdtük tágítani a határokat. Az első, általános alaphiedelem-tagadókat eretnekként, örültként megbélyegeztük. És ez így megy ma is, mert nemcsak az univerzumunk tágul, hanem a tudatunk is vele. Újabb hiedelmek válnak megkérdőjelezetté. Egy ponton meg kell értenünk és erről beszél ma a kvantummechanika, hogy minden attól függ, ki és honnan nézi, illetve, amit látsz, az valószínűleg már nincs is ott, mire megint látod, az már nem ugyanaz. Például, mi hajlamosak vagyunk a hétköznapokban elhinni, hogy ugyanazt a fát látja mindenki az ablakból, pedig á, dehogya. A zöld szín mindenkinek másként jelenik meg, csak mivel nem

látunk a másik szemével (ma még) nem tudunk felkiáltani: jé, ezt én másként látom zöldnek! Egyik kedvenc történetem: egy indián származású nő egy konferencián elmondja Amerikában, hogy a kertváros pázsitja milyen szomorúsággal tölti el, mert egyenszíne van, míg hazájában az őserdőben, törzse tagjai a zöld színnek többszáz árnyalatát képesek meghatározni. Ez pedig egyszerűen azért van, mert gyerekkorunkban azt mondták, amit a fa lombjaként, a fű színéeként látok az „a zöld”. De hogy ki mit lát igazán, erről fogalmunk nincs. Mondjuk van sötétzöld és világoszöld, türkiz meg alma, meg smaragd, meg olaj, meg méreg zöld. Nade mennyire sötét, vagy világos, a türkiz a kékhez, vagy a zöldhöz van közelebb és melyik zöldhöz vagy kékhez, az alma az a sárgásabb vagy a zöldesebb, a fűzöld melyik fűé, a méreg melyik méreg, a smaragdnak melyik árnyalata? :) Egyszer megkérdeztem egy szintézisbarátomat, ő hogyan látja a színeket. Azt válaszolta, nem tudja elmondani, mert nem tudja, hogy én hogyan látom, és csak a két látásmód eltéréseivel tudná ezt elmagyarázni. Ime, egy testi hiányosság, ami arra készteti, hogy megértse, másként látunk, nemcsak testileg. A hiányosságaink a legnagyobb erősségeink. „Vigyázzunk, hogy életünk „Nagy Bűnét” ne hogy elhibázzuk.”(C.G.Jung) Hozott hibáink, gyengeségeink takarják a legnagyobb erősségünket. Ha ezt titkoljuk, elnyomjuk, sosem találkozunk a bennünk rejlő képességekkel. Ha szembenézünk vele, akkor megláthatjuk, mi van mögötte.

Ezzel az egészszel nincs semmi baj mindaddig, amíg nem keveredünk abba a kényszerképzetbe, hogy a valóság csakis az, amit én látok. Hosszú hónapok „vitája” pár évvel ezelőtt arról szólt, hogy valaki, aki olyan alaptermészettel született, hogy csak és kizárólag az a világ létezik, amit ő lát, a tőle eltérő világképet hülyeségnek titulálta. És hiába próbáltam elmondani neki, hogy ez csak az ő világában hülyeség, az én világomban nem az, nem értette, mert számára elképzelhetetlen a változó világkép, csak a statikus létezik, illetve, amit annak hisz. És ezzel sincs baj addig, amíg nem próbálja rámkényszeríteni a saját világát. Megpróbálta, nem jött be. Én be tudtam lépni az ő valóságába, ő nem az enyémbe.

Istennel való kapcsolatam a legintimebb magánügy. De annak hatása már nem, mert ez teremtő erővé válik, és megteremttem az engem körülvevő valóságot. Ha szenvedélyes szeretetből teszed, annak van a legnagyobb hatalma. De ha nem szeretetből teszed, akkor is teremtész - csak annak kisebb az ereje -, mert minden emberi gondolat teremt. Itt csak az a kérdés én mit akarok. Mivel hasonló rezgésűek vannak egymás közelében (család, nemzetség, stb.) hasonló kultúrával, hatunk egymásra, ezért kisebb-nagyobb csoportszinten a valóságok összeadódnak, és ettől úgy tűnik, mintha mindenki számára látható objektív, tőlünk független valóság venne körül bennünket. De ez persze nem így van. Elég ha csak egy más kultúrából érkező valaki szemével látjuk a saját valóságunkat. Az NG levetített

egy sorozatot, amiben az óceániai, tannai őslakosok Angliával és az USA-val ismerkedtek. (Őslakosok házon kívül) Különbözté társadalmi rétegű családoknál laktak pár napot, és kommentálták a tapasztalataikat. Nagyon tanulságos volt mindkét oldalt látni és hallani. Aki teheti nézze meg, mindjárt világossá válik miről beszélek. Mindkét kultúra tagjai „furesának” és sokszor érthetetlennek tartották a másikat. Attól, hogy valami más, még létezik, létjogosultsága van, nekem pedig szabad döntésem mit választok saját élet-teremnek és nem kérdőjelezhetem meg másét.

Amikor 2001-ben szembetalálkoztam egy kérdéssel önmagamban, egész addigi valóságom darabokra tört, összeomlott. Ahogy az már eddigi írásaimból kiderült nem tudok isten nélkül élni, minden értelmetlen nélküle. Isten számomra a kereszténység Istene volt, mégpedig személyes, „misztikus” lelki tartalommal. Gyurka bácsi, Bandi bácsi, Feri bácsi gondolataival, példáikkal átfórtam, a régi nagy misztikusok útján, Avilai Teréz, Loyolai Ignác, de benne volt Thomas Merton, benne volt Free Roger, benne volt minden mai szeretet és egységelkíség. Szennvedélyesen kerestem az Isten minden arcát, ami adhatott valamit a sajátomhoz. Átéltam a Jézusélményt, ami arról szólt, hogy Isten képes eggyé válni velem, a Szentlélek élményt, ami arról szólt, hogy Isten ereje rajtam keresztül bármire képes, jóval később az Atya-élmény arról szólt, hogy szeretve vagyok, annak aki vagyok, úgy, ahogy vagyok és legvégül a Szentháromság-élményt is, ami az egy és egyéni kérdését világította meg számomra. Ezek mind a saját valóságos, belső meglátásaim voltak. Az életem alapja a keresztény istenkép volt, belül megélve. És ekkor felmerült bennem egy kérdés: ha Isten a Lét, és a Léten kívül semmi nem létezhet, akkor mi van a Sátánnal?

Egy éven keresztül nem akartam válaszolni a kérdésre, tudni tudtam, de nem akartam. És teljesen szétestem. Borzalmas kínokat éltem át, sosem tudnám elmondani, mert nem lehet és kerestem a megoldásokat kívül, de nem találtam. Csak azután találkoztam a könyvekben a válaszokkal, miután már önmagamban megtaláltam azokat. Egyszerűen ki kellett dobnom az addigi életemet, mindent, ami meghatározott, mindent, ami az életet jelentette, Istent. Azt, akivel bensőséges viszonyban éltem, aki szeretett és akit én is teljes szívemből szerettem. Utólag persze már láttam, milyen sokan mentek ezen keresztül, a misztikusok utolsó nagy kísértése, amikor azzal küzdenek, hogy nincs Isten, Aquinói Tamás, aki szalmának nevezi egész életművét és nem akar többé Istenről beszélni, stb. És ismét nem az öngyilkosság jutott eszembe, hanem eszeveszett kétségbeeséssel újra keresni kezdtem az istent, az enyémet, és nem kellett már sokáig várnom, amíg megszületett, egyre teljesebb lett, egyre jobban részemmé lett, majd összeolvadtam vele. Már képtelenségnek tartom a tőlem elkülönült istent. Ő Én és én Ő vagyok. És végre megértettem, a jézusi mondanivaló végig erről szólt, mindannyian istenek

vagyunk, isten fiai és lányai, részei és egésze, egyek és egyediek. Ezt nevezik ma a Föld minden pontján krisztus-tudatnak. És semmilyen körülmények között nem tudnám megtagadni istennel való egységemet, ha keréketörnek akkor sem, mert ez a lényegem. Nos, ma ez az én valóságom. Jól kitágult valóság, jó nagy járóka, amihez viszonyítva, szinte minden egyéb valóság a szűkebb horizonton lényegtelen, nem számít. De ez csak a kezdete valaminek, ami teljesen ismeretlen a számomra, végtelenné vált a megismerés lehetősége és óriási gyönyörűség, hogy a felfedeznivaló, a fejlődés még csak ezután kezdődik. Istenben élni a teljesség biztonsága, de ez nem a véglegesség és egyáltalán nem állandóság, hanem folytonos fejlődés és mozgás. Mindannyian tudjuk, hogy a langyos víz döngunalom, mégis hogy vagyunk rá! :)

Miután hosszú utat tettem meg, aminek minden pillanata akkor és ott igazság és valóság volt a számomra, ezért részt tudok venni bárkinek a pillanatnyi valóságában, aki megengedi ezt. De sosem vállalom részvételt - bár megértem - erőszakos kiközösítésben, semmilyen uszításban és gyűlölködésben, pártoskodásban, egyeduralmi rendszerekben. Nem is harcolok ellene, létjogosultsága van, mert létezik, csak kilépek belőle és nem engedem, hogy megkössön vagy belőlem éljen. Így ezek a rendszerek magukra maradnak, megmaradnak és maguktól elenyésznek, mert nem kapnak kívülről energiát. A gyűlölet-energia pedig nem élet-energia, ahhoz kellene az önkéntes áldozatok másfajta energiája, hogy életben maradjon. Ezt kéne egyszer megértenünk, nem szeretlenség, ha kilépünk az áldozati rendszerekből, hanem éppen ellenkezőleg. Ezzel tudjuk a leginkább megértetni, nem táplállok tovább, ha életben akarsz maradni el kell kezdened magadat élet-energiával feltölteni vagy nem maradsz életben. Lehet, hogy kegyetlenül hangzik, de ha átgondoljuk nem az, mert az életet kell táplálnunk, nem a pusztulást, mint eddig tettük. A régi típusú kapcsolatok mind energia-táplálkozási láncok. Én élek belőled, te élsz másból...lánc, lánc eszterlánc. :) Függőségek, birtoklások láncolata. Erre mondom újra és újra papagájmód, szeresd önmagad, becsüld és tiszteld önmagad, ezzel megérted mit jelent a másik megbecsülése, aki ugyanabból az isteni szövegből tevődik össze, mint te, aki ugyanazokból a szuperhúrokból áll, mint te. Ne engedd, hogy kihasználjanak, hogy megtaposanak, egyszerűen menj el onnan.

A napokban bukkantam rá Voltaire egyik mondására. "Nem értek egyet azzal, amit mondasz, de életem végéig harcolni fogok azért, hogy mondhasd." Hogy szabadon kifejezhess, azt aki te vagy. De azt nem fogom megengedni, hogy rámkényszerítsd a te nézeteidet, és én sem teszem ezt veled. :) Ha mindannyian képesek lennénk erre, az maga lenne a Paradicsom.

Ahhoz, hogy megszabaduljunk a korlátozó hiedelemrendszereinktől, nagyon ébernek és tudatosnak kell lennünk. Amikor kijelentjük valamiről, hogy „ez

így van”, akkor azért álljunk távolabb, és kérdezzük meg, na de miért van így? Nem lehetne akár az ellenkezője is? Amikor túljutottam a krízis nehezen, megtanultam, hogy mindig kell egy esélyt adni annak, hogy valami lehet más is, mint aminek én látom, tapasztalom. Így nem záródik a gondolkodásom rendszerré, mindig lesz egy kiskapu. Ekkor kezdtem a hiedelemrendszereimet fejreállítani, de ezt sem tartom betonban. Ma mindenről azt gondolom, lehet hogy pillanatnyilag így látom, de egyáltalán nem vagyok biztos abban, hogy holnap is így fogom látni. Anyukám hányta egyszer szememre, hogy én mindig mást mondok. Nevettem. Szomorú lenne, ha 20 évesen ugyanazt mondanám, mint 10 évesen, vagy 40 évesen gondolkodnék a 20 éves szintemen. Bár az is igaz, hogy miközben selejteztem elmúlt életem naplóit, írásait, jöcskán találtam olyan részleteket 30 évvel ezelőtről, amik ma is megállják a helyüket, csak közben futottam húsz kört és ezek elmélyültek. Vagy az általam - nagyon idejétmúlt gondolataim miatt - sokszor megmosolygott idős ismerősöm mondata jut eszembe: öregkorára az ember már azt is el tudja fogadni, amivel nem ért egyet. Vagy szintén egy hasonló korú ismerős mondata: kár, hogy csak idős korunkra bölcsülünk meg. Na de biztos, hogy ezzel a bölcsüléssel, elfogadással meg kell várunk a halál előtti pillanatot? Persze hogy nem. Mert nem kell mindent tapasztalatból megtanulni, használhatom az intuiciómat is, feloldhatom a korlátozó hiedelmeimet is.

Az a legnagyobb bajunk, hogy mindent statikusan szeretünk látni, pedig ha ezt a hiedelemrendszert is felszámoljuk, és átlépünk egy másik, dinamikus, folyton-folyvást változó hiedelemrendszerre, megszüntetjük a belső merevségünket és más valóságot látunk. Szoktam mondogatni, nézd meg a dolgot tudatosan és nyitottan hússzor, meg fogsz lepődni. Az első ránézésem még a te saját, abszolút előfeltételezésednek megfelelő. A többi már a hozzáállásod megváltoztatásának az eredménye. Az észleléseid megváltoztatják azt, amit nézel, és megváltoztatnak téged. A következő észlelés már nem lehet ugyanaz. Mi mégis az első észlelésnek hiszünk. A második és többi ránézésünk hozza magával idővel a bölcsülésünket, mert ha nem tudatosan teszem ezt, akkor is megtörténik. De ha tudatosan teszem, akkor akár elsőblikkre is menni fog. A hozzáállásnak semlegesnek, előfeltételezés nélkülinek kéne lennie. Megdöbbenő tapasztalatom volt egy éber pillanatomban. Mentem az utcán, és elkezdtem hallani az agyamban lévő folyamatos susogást, azt amit addig sosem vettem észre, azt hittem, hogy csak szemlélődöm. Valahogy így: „anyám, hogy lehet valaki ilyen ápolatlan”, „miért öltözik ez ilyen szörnyen”, „rémítő a csoszogó járása ebben a korban”, „miért nem mondja meg neki valaki, hogy a smink csak felerősíti a ráncait” stb... Öt perc alatt, cirka ötven megítélő mondat zajlott az agyamban, nem tudatosodva. Teljesen elrémültem. Ugyanakkor ha szóba álltam volna az illetővel, ez eszembe sem jut. Igenám, de akkor ez már befolyásolt volna abban, hogyan állok vele szóba, csak

éppen nem jöttem volna rá. Ránézünk valakire vagy valamire és hopp, már skatulya. :) Vegyük észre, hogy igenis skatulyákban gondolkozunk, olyan skatulyákban, ami az elménkben rögzült. Ezért szorgalmazzuk, hogy olvass, ezért szorgalmazzuk, hogy imádkozz vagy meditálj, mert ezek segítenének a rögzülést feloldani. De ha csak olyan gondolatokat olvasol, ami rezonál veled, akkor semmire nem jutsz. Nyíri prof. kedvenc mondása volt, nagyon belémvésődött, az a könyv, amit első olvasásra megértesz, nem érdemli meg, hogy elolvasd. Mert azt már tudod. Az csak arra jó, hogy berögzítsen, aláideologizálja az addig is vallott nézeteidet. :) Persze ez egy kicsit sarkított, mert miután rájövök valamire és ezután olvasom, hogy mások is rájöttek erre, ez erőt ad, hogy tovább lépjek. Ám nem fogom másodszor is elolvasni, mert minek. Azzal már rögzítenék, időt és energiát pocskolnék. Egyetlen olyan könyvem van, amit harminc év alatt már rongyosra olvastam, és még mindig nem értem, Heisenberg A rész és az egész-e. Ha elegendem van mindenből, túlfáradtam, ezt veszem a kezembe. Tudom, rám jellemzően, ez sem normális. Na bumm, ettől én még élvezhetem. :) Tíz éves koromtól vonz és lenyűgöz ez a világ, amióta először hallottam az atomokról.

Hiedelemrendszerünk eszközök a valóság megismeréséhez, de tegyük lehetővé, hogy változhassanak. Legyünk tudatában eszköz voltoknak, használjuk bátran, mint egy szerszámkészletet! Mi teremtjük őket, bármikor megváltoztathatjuk, sőt el is kéne engednünk, amint megteremtettük, mert csak így lehetünk biztosak abban, hogy nem leszünk saját hiedelmeink rabszolgája.

GARAYANDRÁS

A HÉT GEREZD

BEVEZET (0.)

Az idej KVT nagyon impozáns volt. A Bokor tenni vágyása, egysége mutatkozott meg. Felmutattunk egy jövőképet, melyre a Bokor Gyurka bácsi után korszakának élete felfűzhető, mely mozgásban tartja és új utakra viszi.

Tudjuk azt is a lelkesedések - még nálunk is - hamar elülnek és visszatérve a napi rutinhoz rádöbbenünk, hogy nincs erre sem időnk és talán kedvünk sem. Hiszen elég a család, a közösség, a napi megélhetés gondja-baja és különben is sír a gyerek, kicsi a lakás és kaparni kell a munkahelyen, mert pótolható vagyok. És a dolog visszatér egy olyan kerékvágásba, amit ugyan megszoktunk és jól érezzük magunkat benne, de már olyan mély, hogy nem is látunk ki belőle.

Így összefoglaltam magam számára, hogy mit is látok a hat témában gondot, örömet, kihívást, izgalmat, felfedezni vágyást és megfejttem még egy praktikussal, az önfenntartással. Hiszen ez is a húsunkba vág, és az előző hattal egy csomag. Persze ez

az én látásom, ahogy a világot és a kihívásait látom. Mert tudomásul kell venni, jó néhány régi gondolat, hit, forma ma már nem működik és a kihívások is mások. A szeretetnek egy bonyolultabb világban kell utat törni. És ezt nagyon kevesen csinálják. Viszont mi igen. Elszánással, hittel, áldozattal. Minden elgondolkodás erről hozzájárul a jó megoldásokhoz. Hiszen kétféle vonzás hatalmában élünk. Légy önfeláldozó és ugyanakkor boldog. Hogy lehet ezt ösz- szebékíteni.

Valamiben hatról ötre kell lépünk, de van egy ígéretünk az egyről a százra. Hogyan is van/lehet együtt ez a látszólag két ellentétes mozgás. Erre kell ma gombot varrnunk. Egyénileg, közösségileg, elméletben és gyakorlatban.

LELKI ÉLET (1.)

A megszokott vallásosságban a lelkiélet megadott keretek között zajlik. Hiszen ott minden elég leegyszerűsített: stabil és határozott istenkép és emberi önkép is egyértelmű. A tudattartalmakat megvisszatükrözi az imánk, ahol, Louis Evelyvel szólva: „kicsit megváltva és kicsit elveszve érezzük magunkat”. Ha az isten- és emberképet tovább árnyaljuk, a lelkiélet begyakorolt fogódzkodói már kevésbé működnek. Hiszen ki az Isten, akit megszólított és „mire való” és ki vagyok én valójában. Így ebből az elbizonytalanodásból csak az emel ki bennünket, ha ezt a két képet nagyon határozottan újrasztabilizáljuk a már felismert igazságaink, sőt tapasztalataink fényében.

Az alapkiindulás az, hogy Isten önközlése és ígéretei igazak. És ez az igazság bebizonyosodik a mi életünkben. Ezért az embernek át kell lépni a „ha látom, hiszem” világából a „ha hiszem, látom” világába. Ez azt jelenti, hogy feltételezzük, hogy valami van és keressük annak megnyilvánulásait az életünkben. Feltételezzük, hogy Isten gondoskodik rólunk és a velünk történeteket visszavezetjük az ő gondoskodására. Isten az ígéreteit felénk teljesíteni akarja és ha ráhangolódunk az ő hullámhosszára az ígéreteit bevonzzuk a saját életünkbe.

Az ima így nem csupán a nap keretezését adó, erőgyűjtő- sokszor csak terápiás - eszköz lesz, hanem a hála és a tapasztalat erőterében mozgó folyamatos párbeszéd. „Isten imádkozik bennünk” - mondták régen a lelkiélet mesterei. Aztán, hogy ez az ima valójában hol folyik: egy tőlünk független objektív valóság (Isten) és az én között, vagy az én önmaga isteni részével van folyamatos párbeszédbe, újabb elágazási ponthoz vezet. Hiszen az utóbbi hite olyan belső utazásokra indítja az embert, melyek a meditáció eszközeivel járhatóknak bizonyulnak. A meditáció alatt nem feltétlenül a ma divatos keleti megközelítés lehetséges. Sőt! A nyugati és keleti kereszténység folyamatosan hordozta ennek lehetőségét, és az egy másik történet, hogy mindez hogyan vált a kevés beavatott titkává és miért elégedett meg az Egyház a „két Üdvöz- légy, három Miatyánk” követelményével. Ez a belső utazás és párbeszéd a lelkiélet megújulásának új útja, hol egy felfedező izgalmával vághatunk neki annak a kirándulásnak, mely

arra a kérdésre keresi és adja meg a választ: ki vagyok én? És itt találkozhatunk a jézusi elvárással is, ami nem csupán az erkölcsre irányul, hanem az ember isteni tudatosságának és képességeinek a felismerésére és az ezáltal megélt mindennapjaira. Az ember „istenarcúsága” felismerése itt a feladat és egyben a tét is. Hiszen ezzel egész máshogy láthatok mindent. A teremtés rendjében összekötődő létformák az élet mindennapjainak szelídségét és egységét - ezáltal Isten Országának lehetőségét - hordozzák.

Nagyon őszintének kell lennünk, abban a kérdésben, hogy mi működik. Működik-e a hagyományos teológiai meghatározottság általi vallásosságban a lelkiélet és hogyan? Vagy az új megközelítésben válik-e mindennapos tapasztalattá Isten bennünk megszólaló hangja. És ha igen: mit mond? Nem esünk-e a szubjektivitás csapdájává, hiszen az isteni hang mellett rengeteg háttérzőrej is beszűrődik.

És mi adja az eligazodást? „Titkon érzik” - mondja Ady. És ha nem is minden tökéletes, ott a közösség kontrollja. És ez a kontroll - kellő őszinteség mellett megvéd bennünket a tévutaktól. Van ez olyan fontos kérdés, hogy a bizonytalanra is érdemes időt szánni. Hiszen van-e izgatóbb kérdés annál, hogy él-e bennem az Isten lelke és hogyan? És mint akar megnyilvánulni és milyennek kellennem, hogy megnyilvánuljon. És ha él bennem meghal -e velem? Vagy ő örök bennem, ahogy az Isten örök? És ha örök, mi lesz velem, velünk, vele? Mit jelent teremtménynek lenni? Mire kötelez? Ezen alapvető kérdések a lelkiéletet igazán színessé teszik és nemcsak megújítják az embert, hanem a közösségi életbe is olyan szint hoznak, hogy alig várjuk már a másik tapasztalatát.

És ebben az új megközelítésben átértékelődnek a hagyományos szentségek, az istentiszteleti formák megtelnek étellel. A megújuló lelkiélet magával húzza az életünk többi aspektusát is. Újrakontúrozza a szellemi életünk eddigi csapongásait, a közösséget a tapasztalatcsere, „az ünnep és a megbocsátás” helyévé teszi. Új értelmet nyer Jézus műve is, hiszen ő tudatosította bennünk mindennek a lehetőségét.

SZELLEMI ÉLET (2.)

Az ember szomjazik a tudásra. Tudni akarja a titkokat. Főleg ha azok a húsába vágnak. Húsba vágó titkok? Ezzel nehezen tudunk mit kezdeni. Így meg sem fogalmazzuk magunknak, hogy ilyenek léteznek. Alapvetően három titok van: Ki az Isten? Ki az ember? Milyen a köztük lévő viszony? Az istenkeresés szellemi oldala ez és csak másodlagos, hogy a szellemi élet a társadalom összetettségének vizsgálata. Az is fontos, hiszen emberek vagyunk és el akarunk igazodni a világban. És tanulni akarunk, hatni, formálni és ott a szépség és igazság világa is. Meg szórakozni is kell, meg elringatózni. Így a szellemi élet kifogyhatatlan, hiszen olyan mind a csillagos ég. Minél nagyobb felbontású távcsővel vizsgáljuk annál több minden látszik meg benne. Persze itt is az arányok, azt élet teljessége a fontos: jusson is, és maradjon is.

De térjünk vissza a titkokhoz és építsünk partokat a gondolkodás folyamata köré. Főleg ha paradigmákat kell váltani és itt és most ez egyre fontosabb. Mert a gondolataink az Istenről és az emberrel egyre kevésbé működnek. És ezt be kell vallani. A kereszténység nagy problémája alapvetően ez: egy téves emberképből (az ember alapvetően rossz), egy téves istenképet hozott létre. Ez van a mi batyunkban is, és ezért a szellemi szabadságharcunk sokszor vesztesre áll. Vagy el sem kezdjük, hiszen bátoratlanok vagyunk és nem engedjük el a babaruhát. Pedig ma a felfedezők örömeivel és izgalmával közelíthetünk meg olyan kérdéseket is: ki volt Jézus és mit akart? A KIO hatalmas szellemi teljesítmény, mely megadta az alaphangot és egyben a feladatot mindannyink számára.

Az istenkép árnyalása, kibontása kezdve a történeti Jézustól a bennünk - lehet, hogy a szubjektumunk szűrő-jén át - megszólaló Lélekig megannyi egyéni tapasztalat, mely a szellemi élet egyéni ízeit hordozza. És ott vannak a jó szándékú segítő karók a Jézus által ültetett fa körül, melyek nem segítettek, hanem elnyomták a növekedésben azt, amit Jézus igazából akart. És ott az ember is! Istenképüset hordozunk, vagy nem? Vagy marad a „sárkányfog vetemény” tapasztalata, mely után csak a reménytelenség van és az, hogy a létet - ha összeszorított foggal is - de ki kell bírni. És lehet, hogy ez így van.

De mi sem vagyunk mások? Mi sem hordozzuk a teremtettségben kapott istengyermekség lelkületét, a mi életünk sem írja felül az általános rossz tapasztalatot? Hogy tudunk akkor tanúságot tenni, beszélni, tanítani, tanítványokat szerezni?

És az emberkép is más! Az ember az elkülönültség illúzióinak a foglya: hogy az Istentől és a másik embertől elkülönítetten létezik. Hogy nem egy összefüggésrendszer része a teremtés nagy művében, hanem egyedül van. A pszichológia, a természettudományok vagy a teológia ma ontja a kérdéseket és a válaszokat egy új emberi minőség potenciális lehetőségéről. És járunk-e belső utakon? A szellemi élet megcélozza-e azt, hogy rendet vágjunk a hit, a cselekedet és a tudás egymással ugyancsak összefüggő kérdésköreiben. A fizikai evolúciót nem folytathatja-e egy tudati, hol kinyílnak a spirituális csatornák és az ember több lesz, mint amit ma gondol, vagy kimér magáról, vagy műszerekkel most még kimérnek róla? A szellemi élet soha nem látott izgalma és új útjai adhatják meg a választ az emberiség nagy gondjaira is: demográfia, erőforrás probléma, környezet pusztulása. Ma olyan színei nyílnak a szellemi életnek - melyhez a közösségi lét és tapasztalat ideális táptalaj. És irodalom is van bőven. Szinte mindenről. És ehhez kell háttér tudás is, nyelvismeret, fogalmazási készség, a dolgok felett áttekintés, azaz a szellemi élet know-how-ja is mint szellemi feladat tornyosul fölének. Gyurka bácsi értette ezt, megtartotta haláláig a nyitottságát. Olyan gondolati pályákat járt be, amire sokszor rá sem merünk lépni. És a nagy összefüggések

világát lehet tovább bontani. Foglalkozni a történelem, múlt és jelen nagy kérdéseivel: hiszen éberem figyelve azt vehetjük észre, hogy az igazság fáit más érdekek liánjai fojtogatják. Hogy folyamatosan hazudnak nekünk önmagunkról, történelmünkről, nyelvünkről, az országunk és a világ helyzetéről. A szellemi élet ma bizony a szabadságharc terepe. Persze nem nyilakkal lődözünk, hanem érvekkel, tudással és tapasztalattal. És ebben sem vagyunk egyedül, csak nyitni kell és más bokrokban más szabadsapatok rejtőznek. És léphetünk az elmélettől a gyakorlat felé. Lehet, hogy az emberi élet mindehhez kevés, de nem kevés az Élet. Sőt ezért adatott. .

KÖZÖSSÉG (3.)

Ha azon gondolkodunk el, miért hívta Jézus közösségbe a tanítványait több választ találhatunk. Megválaszolhatjuk úgy, hogy a közösség a szeretet létformájának lenyomata vagy egyfajta élcsapat. De mondhatjuk azt is, hogy a közösség a személyiség alakulásának optimális helye, hol őszinte, bizalmas légkörben az ember alakulni mer, egyre jobban felöltve a jézusi ember ruháját. Ez az alakulás a párbeszédben, a tanulásban, a szemlélet átadásában, a beszámolóknak, a feltett kérdéseinkben, a személyes szálakon és a programokon történik, hol az emberről lehullanak az álarcok, fellibbennek a fátylak és előttünk áll a nagybetűs ember, aki belülről meghatározott és nem külső félelmek vagy elvárások által teszi a jót. Létezni kezd az Isten világában, ismerte annak belső törvényeit és lehetőségeit. A közösségben válik bizonyossá az, hogy Isten ígéretei igazak, hogy százannyit kaptunk, hogy beléphetünk egy másik - a szeretet - világába. Új módon ismerhetünk rá önmagunkra, újjászületünk. Ez a munka közös, egymást formáljuk, alakítjuk. A nagyközösség létszámánál és erejénél fogva pedig valósítja, mintázza a Isten országát.

A közösség - bár kiemelt szerepe van kezdetben a vezetőnek - alapvetően tagjai közös műve. Ha a kezdeti szándék mögött ott van az alakulás bátorsága és a befektetett egyéni és közös munka, az eredmény nem marad el: a közösség „megszüli” az Isten képére teremtett embert. Persze van még mit csiszolni magunkon, de alapvetően átérezzük, hogy mások vagyunk, mint a világ, más a fontossági sorrendünk, más dolgok lelkesítenek. Együtt érezzük jól magunkat, hol ismert a nyelv, a gesztus, a szándék. És persze a munka és a szomorúság is. Mássá lettünk, valahonnan valahová érkeztünk. Jól mutatják ezt a Bokortáborok, hol sokszor nem is a programok, hanem az együttlét önmagában hozza létre az egység csodáját.

Ez az alakulás minden ember számára létkérdés. Minden ember kevesebb ezen út nélkül és ezért minden embernek szüksége lenne rá. Az emberek nem tudják mivé lehetnének. Az emberek nem tudják mivé lehetnének a kapcsolataik, a családjuk, a munkájuk és az egész föld. Az emberek többségében elrontják az életüket. A közösség üzenete az: itt van esélyed a létezés teljességé-

re.

Ezért nagy a felelősség, hogy mit is teszünk ott önmagunkkal, mivel is telik el az idő, milyen szempontok mentén fogalmazzuk meg önmagunkat. A jézusi üzenet nemcsak etika. Jézus nagyon sokat beszél, sőt utasít az emberben lévő teremtéskor belelehelt potencia megélésére. De hogy jön ez ki belőlünk? Nyilván sok szempont van, de egyik és talán a legfontosabb a közösség. Mert a jó közösség a lelki élet és a szellemi élet irányítója, a gondolatok fordítókörongja, a tapasztalatok megosztásának és a tanúságtevésnek a helye. És persze ünnep, a lét ünnepe.

Ezért kell megkérdeznünk mi a közösség célja? Hiszen sokfajta cél lehet. De melyik cél a méltó? Hiszen időt, szeretet szánunk egymásra. Mindig hálát adok azért, hogy egy találkozó mögött mennyi áldozat van: utazás, készülés, más dolgok háttérbe szorítása. Csak azért, hogy létrejöjjön ez az alakulás. Nem az információ még csak nem is a téma, hanem hogy mások lehetünk, többek, teljesebbek.

Viszont ha teljesebbek, mások lettünk, hogyan kell élnünk? Mit jelent mindez a hétköznapokban? Élhetünk - e úgy, ahogy eddig, vagy azt kell mondanunk: „jó nekünk itt lennünk”. És hogyan tovább. Visszamenni egyedül kiscsaládként a világba, vagy így együtt közösen megmutatni magunkat a világnak. Mert csak a minták hatnak. A „köztetek ne úgy legyen világa”. Mi is ez? Hítem szerint az élet összes szegmensét átfogó új világ, egy új emberiség. A hegyre épült város.

Igen, ez azért nem megy, mert nem tudunk kilépni a meghatározottságainkból, mert az még fontosabb, vagy valami álszeméremből azt gondoljuk, hogy ott nem lehet „jól” élni. A tudat változása előbb-utóbb a körülményeink változását kikényszeríti. És visszafelé is igaz. Ha nem változik a tudatunk, mindent megteszünk, megmagyarázunk, hogy a körülményeink se változzanak. De apró lépésekben haladunk, generációkban gondolkodva. És a világ is változik, polarizálódik. Mindenki egyre jobban szembesülhet azzal, hogy milyen az élete. És akkor ott kell lenni a hívó szóval: „gyere be a mi örömünkbe”. Nézd, összetörtük a cserépedényt és ez találtuk magunkban. Te is megtalálhatod!

ADÁS (4.)

Ma bárhova nézünk adni lehetne, egy pillanat alatt el lehet költeni a jövedelmet, a vagyont, oda lehet adni az időt, a szeretetet, magyarán el lehet „égni” és bár azoknak sokat számít, a világ állapota ettől még nem javulna, hiszen a kérők száma exponenciálisan növekszik, az adók száma meg csökken. Ezt az ellentmondás mi sem tudjuk áthidalni, öröklődünk a feladatok, a hiány és saját hiányaink között.

Az adási folyamat ellen szól még az is, hogy a társadalmi beilleszkedés révén a felénk irányuló elvárások is nőnek, mely pénz, idő és energiaigényes. A mátéi ítéletabló és a jézusi tanítás erkölcsi (és ennek

megfelelő számonkérési) elsőbbsége teljesíthetetlen feladatok elé állít bennünket, mely a gyakorlatban úgy csapódik le : megengedhetek-e bármit magamnak a minimumon túl, hiszen mások igénye az enyémhez képest alapvető. A hiányainkat sokszor nem tudjuk a nagyobb belső szeretet, a személyes odafigyelés révén kompenzálni, és sokszor saját gyermekeink, környezetünk felé sem vagyunk vonzók.

A feladat megtalálni a nagyon kényes egyensúlyt az ön- magamra szántak, a közösségre szántak és a kifelé (rászorulók felé) szántak mennyisége és minősége között. A közösségre szánt erőforrásaink azért fontosak, mert csak a közösség növekedése adhatja meg az életünk más és más területei számára a kiteljesedést, a biztonságot és a függetlenséget. Mindezt bonyolítják a meglévő adási struktúráink mentén felsorakozott külső és belső elvárások, azaz, hogy ami van megmaradjon, sőt növekedjék.

A „szórd szét kincseid” és a kígyó okossága széles skáláját adja az egyéni életutaknak, viszont a közösségi illemszabályok és kialakult szokások fenntartása egyre nehezebb. Ezért jut a Bokor minden adási „vállalkozása” nehéz helyzetbe, mert fogyó erőforrásaink nemcsak a külső elvárások számára tragikusan végesek, hanem belső szándékainkat, vágyainkat sem tudják már követni.

Így felerősödik bennem az a szempont, hogy a közösség határozottabb kontúrjait propagáljam, azaz, hogy adásaink ne kerüljenek ki a Bokorból, hanem a belső önépítést szolgálják: mert most nem a szétszórás, hanem a gyűjtés ideje van. A „rászoruló nem volt közöttük” ősegyházi világa azt jelentette, hogy a közösség meghúzta a maga kontúrjait, senkit nem zárt ki innen, de a szociális biztonságot a hit, magatartás stb. azonosság megélésével kötötte össze. Viszont mindenki számára nyitott volt az út, hogy hogyan lehet ide bekerülni, milyen „játékszabályok” mentén történik ott az élet. Mindez nem zárhatja ki a kifelé - a rászoruló felé - fordulást csak az arányokat hangolja át a közösség javára.

Persze azokat az egyéni, családi szokásokat és gyakorlatot (legyen saját szegényed, minden élethelyzetben is adjál) mindez nem írja felül, csak a kérdés bonyolultságát szélesebb horizontra helyezi. A Bokor tagjai összességükben ma évi milliárdos jövedelemmel és sok tízmilliárdos vagyonnal rendelkeznek. Ezek egyéni lehetőségek, de a lehetőségek teljesebb megosztása sok kiaknázatlan lehetőséget jelent. Itt a nagyobb belső bizalom és az érdekek pontosítása fontos és eddig át nem beszélt tényezők.

Ugyancsak át kell gondolni még oly fontosságú, de személyes közreműködésünkkel, szolgálatunkkal össze nem kötött adásaink fenntartását. Ha az adásainkat a pasztorációs céljaink és lehetőségeink mentén fűzzük fel több szempontot érvényesítünk együtt és komplex „csomagot” - köztük a személyiségünket is - odatéve hathatunk és formálhatunk egy jézusi világot. Itt vetődik az is fel, hogy adásunk társaink szolgálatának

adhat alapot, viszont itt megfontolandó, hogy e szolgálat alatt kinek, milyen világa épül.

Vigyáznunk kell arra, hogy a sok - fenti - mérlegelés mellett maradjunk meg „gyorsreagálási hadtest”-ként, azaz gyorsan és személyes tudjunk adni vészhelyzetek esetében. Itt csak saját csatornáinkban bízhatunk, mert bármely más egyházi vagy világi kezdeményezés a saját szempontrendszerét helyezi előtérbe, mely szöges ellentétben állhat a miénkkel.

A hazai rászorultság katasztrofális hiányai egyre parancsolóbban vetik fel, hogy a nagy társadalmi újraelosztási elvekben (civilként, vagy szakértőként) hallassuk hangunkat és a társadalom transzparenciáját erősítsük és követeljük.

SZOLGÁLAT (5.)

Az emberek rosszul élnek. Na nem feltétlenül anyagilag, hanem életvezetésükben, értékrendjükben, való világukban. És természetesen van a tényleges rászorultság, a roncsolódott lét megannyi gondja-baja. Így a szolgálat kettős. Kell szolgálni a fizikailag egészségeseket, de rosszul élőket és a fizikailag, emberileg rászorultakat.

A Bokor szolgálat alatt elsősorban ez utóbbit érti, de egyre jobban a másikra van szükség. Hiszen ott a szolgálat célja: az embereket ráébreszteni a valós értékek fontosságára (egyfajta sokoldalú mentálhigiénés terápiákra) ill. míg a másik esetben tényleges karitásról van szó.

A rossz életvezetésü, de amúgy egyszíntű (anyagi és egyéb lehetőségekkel rendelkező) családok és egyének fizetőképes szolgálatokat igényelnek, amire személyes vagy egyéb szolgáltatásokat vagy megélhetést lehet felfűzni. A segítő szolgálatok itt számosak lehetnek, mindenki „bevetethi” pedagógiai, pszichológiai, közügyességi, csoportszervezési stb. ambícióit és emberekkel, gyerekekkel foglalkozva húzhatja ki a mentális csapdából őket, úgy, hogy ebben a megélhetési és pasztorális munkában a Bokor hasonló generációi is részt vennének. Magyarán a meglévő közösségi minta terápiás célokat szolgálna. Nem beszélve arról, hogy a Bokorgyerekek/felnőttek felé mindez belső szolgálat vagy vállalat is lehetne. A Bokor ifjúság pályaeorientációja, ill. a felnőttek átképzése ezeket az irányokat célozhatná. A gyerekekkel és a fiatalokkal való színvonalas foglalkozás ma piacképes is. Mindez testhezálló munkahelyeket teremthet, hiszen egyre nehezebb fárasztó munka után egy második műszakot is vállalni. Nem kell szégyellni, ha valaki ebből akar megélni, hiszen ha ebben örömet leli, ne savanyodjon egy nemszeretem munkahelyen, csak azért mert nem volt lehetősége elmenni onnan. A Bokor pasztorációs céljait is szolgálna egy játszóház, melyet vagy létre kell hozni, vagy vállalni egy üzemeltetést. Ne higgyük azt, hogy ma egy önkormányzat elutasítana egy ilyen kezdeményezést. A szolgálathoz ilyen értelemben is nagyobb bátorság szükséges.

A szolgálat jelentés része azonban nem ez, hanem tényleges segítése a rászorultaknak. Tudjuk azt, hogy ez a segítség milyen idegötét, sokszor eredmény és

visszajelzés nélküli. Szerencsés lenne ezt a segítséget a pasztorációval összekötni, maga a segítség ténye legyen a vonzó. Úgy segítsek, hogy mások is kedvet kapjanak a segítséghez. És nemcsak segíteni kell, alkalmassá válni a segítségre is feladat. Az ember sokszor azért nem segít, mert nincsen hozzá belső erőforrása, tudása, motiváltsága. A segítők képzése - sokszor OKJ-s vagy civil tanfolyamokon - nagyon lényeges elem. Bármenyire is vannak fontos és rátermett emberek, mindebben sajnos jó a megszerzett tudást papíron is bizonylatolni. Bár a saját iskola nehézségekbe ütközik, de a felnőttoktatás szervezése a Bokor részére még nem bejárt terület.

Minden adás és szolgálat csapdája az, ha nem ágyazódik bele egy kontrollált létforma kereteibe, hiszen rengeteg elhúzó erő van a családtól, házastárstól, közösségtől. Sőt önma- gamtól. A szolgálat így csapda is lehet, melybe belső és külső kontrollok nélkül könnyen besétálunk. Bár az egyéni teljesítések példaértékűek, a közösség közös szolgálata hatékonyabb lehet, tét jelentés kohéziós és pasztorális előnyökkel is járhat. Persze az együtt été, dolgozó közösségek, munkacsoportok helyzeti előnyt jelentenek, mert a szolgálat nem múlik az egyén esetleges fáradságán, vagy túlterheltségén. Hiszen minden mindennel összefügg.

A szolgálat harmadik eleme a belső segítség. A „nézzétek hogy szeretik egymást” világa azt jelenti, hogy egy közösségben egymást szolgálják. Ez interaktív: én ezt tudom nyújtani, nekem erre van szükségem. A Bokorban minden személyes problémát meg kellene tudni oldani, vagy elérni azt, hogy a lehetséges problématerkép mind teljesebben lefedésre kerüljön. A generációk összekapcsolása, az életkori és élethelyzeti feladatok és szükségek feltárása és kimondása fontos lenne a Bokor belső nagy és kisközösségi életében. A Bokor stratégiája a belső szolgálat mentén érhető tetten.

SZELÍDSÉG (6.)

„A szelídek öröklük a Földet” -mondja Jézus. Mit jelent ez a titokzatos mondat? Azt, hogy majd „meglelki gyakorlatotatjuk” a Föld lakóit, akik lemondanak az agresszióról és mindenki jó lesz? Hogy előbb-utóbb erkölcsössé válik mindenki, csak ki kell az időt várni és sokat kell dolgozni ezért és áldozatot hozni? Hogy a jó győz a rossz felett? A tendenciák nem ezt mutatják. És mi az, hogy örökség? Kihal az agresszió?

A szelídek egységben élnek mindennel, az élettelen dolgokkal, a növényekkel, az állatokkal és az emberekkel. Ők ismerik meg, élük meg ezáltal a Föld valódi arcát. Alapvetően ők „élvezik” a Földet. A kibomló virágot, a hasadó hajnalt, a folyópart fővenyét, az igaz barátságot és szerelmet. Ha a földhöz szelíden állunk, akkor lesz a miénk. Nem majd valami aranykorban, hanem most. Ebben a pillanatban. A kairosban.

Az ember élete folyamán - így mondják a

pszichológusok - egy fájdalomzsákot épít. Mindent beletesz, ami neki fájt valamikor és ezt a zsákot cipeli, tét saját magát sokszor ezzel a zsákkal azonosítja. Ezt növelik a napi bosszúságaink, a dolgokhoz való beállítódásunk, személyiségünk árnyai. Sok ember a fájdalmain (szenvedésein) keresztül identifikálja önmagát. A szelídség a fájdalomzsák letevése, tét kidobása az ablakon, melyhez az első lépcső a megbocsátás magamnak, másnak, a sorsnak, az Istennek. A szelídséghez a lelki élet útja vezet.

A szelídség „tanult” magartartása helyett a szelídség személyiségből fakadó belső kibontása az egyén és a közösség feladata. És majd minden ebből következik. A kis dolgok (napi rutin otthon a családban, az utcán, a munkahelyen) és a nagy dolgok, a nagy vállalások. A csendesség, a természet közelség, az egységélmény felszítása a másikkal, mind egy-egy lépcsőfok a szelídség útján. Sokszor gondolkodásunk áll a szelídségünk útjába. A felvilágosodás felszabadító mondata: „gondolkodom, tehát vagyok” széles kaput nyitott egy tragikus zsákutca felé. A gondolkodás a múlt és a jövő összekötése, melyben legtöbbször a jelen hiányzik. A gondolkodás tere az idő, és az én, a koncentrikus körökben az embert körülvevő érdek. A létezés alapélménye a jelen és a másik. A létezés összetett élménye és valósága helyett a gondolkodás ilyen egyoldalú hangsúlyozása „a mindent meg lehet magyarázni és okolni” elvű történelemalakítás ma már látjuk, hogy mennyi kimondhatatlan szenvedést okozott.

Az első lépés a szelídség útján, tehát egy belső változás, azaz egy befelé vezető út. Aztán ez bomlik ki az időben és a térben, találja meg „sitz im Leben”-jét mindannyiunk mindennapjaiban. Ez a belső béke, Isten békéje árad ki általunk. Mindez segíti azt, hogy „nem egyedül járom az utat”. Nem csak a szelíd öröklük a Földet, hanem a szelídek. Mert egymást megtalálva munkahelyen, a lakóhelyünkön, ott ahol élünk más viszonyok teremődnek. A megélt szelídség teremti meg a kommunát, a közös munkahelyet és a „hegyre épült város”-t.

Az, hogy ezt nem csináltuk még meg, leleplez bennünket: kevés bennünk a szelídség, vagy nem éljük át erejét, fontosságát, kipipáljuk mint egy feladatot. A szelídség nem feladat. Az az istentudatos létezés megnyilvánulása. A tudat következő evolúciós lépcsője. Mi hajlamosak vagyunk a szenvedést és az áldozatot felértékelnünk, de Isten nincs a szenvedés pártján.

A szelídek nemcsak öröklük a Földet, hanem új Földet is teremtenek. A szolgálatuk, maguk a létük. Az erőszakmentesség szervesen következik ebből a belső békeségből. Mindent meg kell tennünk és ki kell dolgoznunk, hogy a szelídségünk megnyilvánuljon. De ez már csak következmény. Az igazi történés az emberben belül történik. Erről is kell beszélni és erről is tanúságot kell tenni. Ez elég mostohán kezelt vagy szemérmes terület volt: milyen utak vezetnek a szelídséghez. A közösségi élet a szelídség szülőszobája. Hozzuk világra egymásban!

ÖNFENNTARTÁS (7.)

A Bokor derékhada a szocialista munkaviszonyok között szocializálódott. Minderre ráterhelődött az a meggyőződés, hogy a dolgok fontossági sorrendjében a munka szükséges rossz, hogy a „pénz az ördög ürüléke” és az az elv, hogy „3-ról kettőre jutás” az autentikus magatartás, valamint hogy a munkahely és a munka elsősorban pasztorációs terület.

Ez a szemlélet - véleményem szerint- többet ártott mint használt, hiszen a munkahelyi pasztoráció nem volt nagyon sikeres, a munka és a munkával kapcsolatos pozitív személyiségjegyek kialakulására kevés hangsúly helyeződött, kevés munkahelyi sikert értünk el, a munkamegosztásban történt alulértékelésben nem tudtuk megmutatni azt az alkotó emberséget, amit amúgy hordoztunk. A pozitívumok a közösségépítésben és a Bokor életében sem jelentkeztek és az alulmotiváltság az élet más területeit is áthatotta.

A kapitalizmus munkavállalására pedig alapvetően - és főleg ma - jellemző: a stressz, a verseny és akár az állami, akár a magánszférában a bizonytalanság és ennek kikerülésére adott túlzott alkalmazkodás. Viszont ez az alkalmazkodás kifáraszt, kiüresít, frusztrál, kevesen találják meg az eszmények és a valóság közötti helyes arányokat. A közösségen belüli anyagi különbségek kiegyenlítésének - belső redistribúció - nincs meg a módja, kultúrája. Így a pénz, a munka és az önfenntartás területe hallgatott vagy kevésbé megbeszélte marad.

A „földbe ásott talentumok” világa nem az Isten világa. Viszont egyértelmű Jézus felszólítása: úgy nem élheted meg a másik emberrel az egységedet (szeretetedet) hogy nagy különbségek vannak köztetek. Meg kell találni az egyensúlyt a munkában talált öröm, ambíciók és az adás között. Ennek megfelelően kívánatos a „make a lot, save a lot, give a lot” elvének érvényesítése, magyarul az önmagad elszegényítésének forrása a tisztességesen és ambiciózusan megkeresett jövedelem legyen.

Természetesen a munkahelyek továbbra is pasztorációs területek, hol a pasztoráció alanya (én) az anyagi függőségektől mentes ember és annak komplex személyisége, míg tárgya az anyagiak világában élő másik. Persze jó, ha az ügyfelekhez személyesen is van kapcsolatunk, azaz a személyes szolgáltatások világában van legtöbb esélyünk, hiszen itt a teljes személyiségünkkel találkozunk. Ezért ambicionálni kellene - már a pályaválasztásoknál is, hogy a személyes szolgáltatások világában helyezkedjünk el és lehetőleg minél nagyobb távolságot tartva onnan, ahol csak kiszolgáltatottak lehetünk.

A független (vállalkozó) és személyes szolgálatokat nyújtó ember képes legjobban pasztorálni, sőt mondhatom azt is ez a terület kívánja a legnagyobb belső fegyelmet és kitartást, mely az élet számos területén is érvényre jut. A mi tulajdonságainkkal a piac is biztonságos lehet, ill. lehet a közösségen belüli kapcsolati tőkére számítani. Az önálló vállalkozással járó negatív gondolataink helyett a pozitív oldalt

kellene erősíteni. Tudomásul kell venni, hogy a fenti elv hozta létre és tartotta fenn alapvetően a Bokor mai anyagi struktúráját. És ezen elv mentén lehet nagyobbakat álmodni. A Bokor szemléletű emberek munkaerő-piaci értékét nem alul, hanem felül kell érvényesíteni, részben azért is, hogy a Bokron belül munkahelyeket teremthessünk és a belső közösségi önépítés anyagi alapjai megteremtődjenek. Hogy ez mi lehet azt nagyon meg kell gondolni, de a belső elosztásnak a nagycsaládosok sorsára, az idősekre illetve a gyerekek tanulására kellene fókuszálni (ösztöndíjak, tanfolyamok, nyarak eltöltés). A Bokornak olyan közösséggé kell válni, hol az ember kap a közösségtől és ez a kapás adásra serkenti.

Ezért javasolnám a szakmai és vállalkozói munkacsoportok mind teljesebb megerősítését és a kapcsolati tőkénk beadását a közös tába. Ha nem képezünk alternatívát az állam és a multik világa mellett, beszív bennünket a megélhetési kényszer. Természetesen minden olyan kezdeményezés fontos, mely a megélhetésnek anyagi feltételeit segítik (piac, termelői kapcsolatok, akciók, segélyek). Jó lenne ha a közösségünk tagjai több ambícióval vennének részt a munkahelyteremtés világában.

A közösség belső élete virágzik aztán ki a közösségi együttélés, egyéni anyagi lehetőségek összeadása világába, mely a hegyre épült várost mintázná.

MÁRCZI IMRE

A LÉLEK TEMPLOMA

Az emberi élet szimbólumok szakadatlan folyamata. Minden cselekvésünk hordoz bizonyos szimbolikus jelentést még akkor is, ha közvetlen, egyéni szükséglet kielégítésére irányul. A sokféle szimbólumban közös, hogy az aktuális jelentés mellett valami sokkal fontosabbra utalnak, s ez utóbbi a lényegi üzenetük. A szimbólumok az emberi élet alapvető értékeire, a túlélés szempontjából sikeresnek bizonyult stratégiákra, elvekre mutatnak rá. Ezek közül az egyik legfontosabb a vallás. A vallások szimbólumrendszere hallatlan gazdagságot, sokszínűséget mutat, de mindegyiknél fontos szerepet játszik a templom.

A templom, a szentély, a szent hely az emberi és az emberen túli/feletti kapcsolatát fejezi ki valamilyen épített, ritkábban természetes környezet segítségével. A hely a mindennapitól elkülönült: (szent) magas esztétikai igényével azt sugallja, hogy ennek a kapcsolatnak mélynek, harmonikusnak, szervesnek kellene lennie. A nagy vallások, próféták mind a föld (az ember) és az ég (az istenség) összetartozását hangsúlyozzák. A templom az a köztes hely, ahol a kettő találkozik. Bár az anyagi (materiális, testi) világban van, jelen van benne a lélek, a szellem (genius loci). Itt leomlanak a falak az emberi és emberen túli között; a szellem és a lélek kiszabadulhat az anyagvilág

meghatározottságából, és kapcsolatba kerülhet a Mindenséggel, az Istenséggel. Beléphet a létezés tágasabb tereibe, megismerheti, otthonra találhat benne.

A templom jel, szimbólum. Jele, szimbóluma a Min- denségnek, a Teljességnek és a vele való találkozásnak. Az ember azonban általában képtelen közvetlenül felfogni a Mindenséget, nem tudja elérni a Teljességet, ezért a templomok általában valamilyen egyedi sajátság révén próbálnak az ember számára hidat építeni. A templom a Mindenséget kívánja közvetíteni, de adott, az ember számára könnyen érthető konkrét formában (például Zeusz temploma, Vesta-szüzek szentélye, Jézus szívének szentelt templom, szent fa, folyó, hegy). Szükség van tehát közvetítő eszközökre; végül is maga a templom is közvetítő, eszköz. A lényeg a kapcsolat, amely általa létrejön.

A legtöbb vallás szerint nemcsak az istenséggel, hanem az embertársakkal, a másik emberrel való igazi találkozásban, közösségbe való bekapcsolódásban is transzcendálódik az emberi lét. Ezért van az, hogy a templom a személyek közötti találkozásban is fontos szerepet játszik. Nem véletlen, hogy a pszichológia is az emberi kapcsolatok "szentségéről" beszél. Az igazi találkozáshoz túl kell lépni önmagunkon akkor is, ha Isten, akkor is, ha a másik ember felé fordulunk.

A templom nemcsak konkrét, hanem elvont értelmű hely is. Helye a lét legmélyebb megtapasztalásának. Mivel ez a megtapasztalás, élmény az emberben születik meg, a templom eszményét legtökéletesebben maga az ember testesíti meg. Mondhatjuk, hogy az ember az a "hely", ahol az evilági és az ezen túli létezés találkozik. Azért van az embernek ilyen sajátos (kitüntetett?) helye a létezés rendjében, mert köztes létezés a kapcsolat az anyagvilág és a transzcendens lét között. Nem abban az értelemben, mintha tőle függene a mindenség egysége, hanem mert az ember így tudja értelmezni magát, helyét a világmindenség létezői között. Az anyagvilágban gyökerezik, de minden törekvése arra irányul, hogy túllépjen rajta. Egyetemes meggyőződés, hogy ez nem lehetetlen; a vallás, a transzcendens távlat az emberi azonosságtudat kihagyhatatlan része. Máskülönb az emberi egzisztencia (a különállás a többi létezőtől), a sajátos emberi lét nem értelmezhető; akkor csak egy a létezők sorában. A lélek, a szellem és az öntudat jelensége miatt azonban "kilóg" ebből a sorból. Ezek az anyagon túli, transzcendens lét várományosává teszik, míg testi mivoltából a látható, materiális világ része.

Az ember köztes létezőként való felfogása sokszor jelentett problémát az emberi tudat, gondolkodás számára. Milyen viszonyban van a transzcendens és az immanens? Melyik a fontosabb, a meghatározó? A kérdést gyakran úgy próbálták feloldani, hogy vagy a transzcendens, vagy az anyagi vonatkozását tagadták (materializmus, szubjektív idealizmus, karizmatikus, okkult irányzatok stb.), túlhangsúlyozva a másik oldalt. Mindegyik valami lényegeset tett zárójelbe, ezért érthető, hogy az így előállt emberkép torz volt. Ennek

messzemenő következményei mindenkor tapasztalhatók mind az egyén, mind a közösség életében (neurózis, fasizmus stb.).

A kultúrtörténet azonban beszámol másról is. Voltak (vannak?!...) nagy találkozások: Mózes és az Úr az égő csipkebokornál, Avilai Szent Teréz Jézus-élménye, vagy az irodalomban Abelard és Heloise, Bulgakov Mester és Margitája stb., stb. - de talán mindannyiunk őriz valamilyen egész személyét betöltő élményt egy másik személlyel (vagy Istennel) kapcsolatban. Ezek a találkozások akkor érik el csúcspontjukat, amikor az ember a másik által betöltve önmaga mélységeibe is bepillant. Nem ritka eset, hogy valakit egy másik személlyel való találkozás vagy Isten-élmény indít el egy önmaga felé vezető úton.

A templomot természetesen számos egyéb célra is fel lehet használni. Lehet múzeum, lehet belőle magtárat vagy akár uszodát csinálni. És lehet benne hamis isteneket imádni... Hogy az embert mi mindenre lehet "használni", rávenni, arról a történelmi és személyes tapasztalatok bőven szólnak. Némi cinizmussal azt mondhatnánk, hogy ebben is transzcendens volta nyilatkozik meg, hiszen minden elképzelhető dolgot elkövet, mindenem "túllép".

Az ember köztes létének helyes értelmezése az élet sikerének a kulcsa. Ha az ember rosszul játssza ezt a szerepet, nemcsak egyéni sorsa, hanem az egész létezés vallhat kudarcot (például ha a jelenlegi tempóban "zabáljuk fel" a javakat, tönkre mehet a földi bioszféra, és talán még Isten számításaiba is hiba csúszhat). A találkozás, a kapcsolat nem jön létre, és a két fél elmegy egymás mellett, érdekeik kereszteződhetnek.

Ma, az atombomba és az ökológia századában közhelynek hangzik, hogy a túlélés biztosítéka nem az egyéni lét körülbástyázása; sokkal inkább az adott létfeltételekhez szerves kapcsolódás és alkalmazkodás valók. A felelősség nélküli, pusztán információs kapcsolat nem sokat ér; az elköteleződéssel indulunk el abba az irányba, amely a csere, az adás, az osztózás, a közös programok révén közösséghez, szövetséghez, egyesüléshez vezethet. A kapcsolatok természetesen sokfélék és megvan a maguk története; többnyire konfliktusokkal terhesek és csak ritkán teljesednek ki.

Miért kell "szent" hely a találkozáshoz, a kapcsolathoz? Talán azért, mert az igazi kapcsolatban a legalapvetőbb léttartalmaink válnak nyilvánvalóvá, és a másik is hasonló áttetszőségében, mintegy lemeztelenedve jelenik meg számunkra. A kapcsolatban nem lehet hazudni; megmutatkozik az is, ami nem előnyös, hibás, szégyellnivaló. A szakrális tér, légkör megóv a kiszolgáltatottságtól: itt jelen van az Istenség, minden az ő szeme láttára történik. Itt csak elfogadás, befogadás, szövetségkötés lehetséges, a vetélkedés, az alantas indulatok ki vannak zárva. A kapcsolat, a találkozás misztikus emelkedettséggel, távlatlással jár együtt. A személyiség határai kitolódnak, az ember egynek érzi magát a másikkal, feloldódik a magánya. Úgy érzi, hogy megtalálta a helyét a világban, hogy

otthon van benne. Átölel, magában egyesít mindent: Istent, világot, és benne a másik embert, a természetet. Olyan zsilipek nyílnak meg ilyenkor, amelyek a racionális tudat nem vagy alig képes szabályozni. Az egzakt tudományok eddig nem is nagyon vállalkoztak a kapcsolat, a találkozás körülírására, meghagyták azt az irodalomnak, a képző- és vizuális művészeteknek.

A fenti gondolatmenet akár egy hevenyészett misztikus vagy lélektörténeti eszme-futtatás része is lehetne. Jólfésült elméleteket kínál továbbá a pszichológia, az ismeretelmélet, a szociológia, a tudományelmélet stb. is - mindegyik a maga sajátos területén. Rendben, ha az ember teológus, pszichológus, filozófus, szociológus, stb. - de mi van akkor, ha egyszerűen csak ember? Mondjuk, hívő ember, aki hisz az élet értelmében, és keresi azt, de éppen most körülményeinek foglya, és nem ér rá filozófiai magasságokba emelkedni, hogy finoman cizellált heurisztikus struktúrái segítségével megragadja mindazt, amitől boldog, önmagával és környezetével harmonikus egyeddé válik?

A szellem és a lélek síkján születő találkozások nagyjából minden korban, minden civilizációban elfogadottak. Megvan ezek helye is. Ismeretesek a szellem, a tudás, a tudomány templomai; ilyen lehetett az Alexandriai Könyvtár, az athéni Scola, Cluny /ez egyben vallásilelki központ is/, az Annales köre, vagy napjainkban Oxford vagy Berkeley stb. A szellemi és lelki kapcsolatok a közösségi és az egyéni szférában is problémamentesek egészen addig, míg valamilyen egyéni érdek fel nem lép valamelyik félnél. Például elmerülhet valaki Isten léte bizonyítékainak kutatásában, míg a megélhetési kényszer egyszer úgy nem hozza, hogy a cáfolatokkal kell foglalkoznia. A szellemi kapcsolatok azonban sokat kibírnak; bennük a személyes jelleg többnyire háttérben marad.

A lélekről rengeteget írtak, és ennek ellenére keveset tudunk. Az utóbbi időben a Jung nyomán járó pszichológia eredményei e téren hozzánk is eljutottak. Maga a lélek fogalma is legalább két jelentéskört hordoz. Az egyik a vallás fogalmi szerinti vett halhatatlan lélek; a másik a pszichológia lélekfogalma. Most ez utóbbi értelemben használom, jóllehet meggyőződésem, hogy a két fogalomkör közös nevezőre hozható.

A lélek az a valami, amivel az ember több, mint eszes állat: a teljesség utáni vágy, az önmagamat meghaladó mérték, a másokban való feloldás és ugyanakkor önmegvalósítás. Fantázia, álmok, tudattalan reflexek, vonzódások formájában fejezi ki magát - ezért érthető, ha a logikus-racionális gondolkodás nem tud vele mit kezdeni. A vallás szerint a lélek funkciója elsősorban az, hogy a transzcendenssel összekössön. A transzcendens fogalmát azonban többnyire leszűkíti és a túlvilággal, az üdvösséggel azonosítja. Pedig alapjában annyit jelent, hogy valamilyen irányban túllépünk önmagunkon.

Fentebb már utaltunk rá, hogy a transzcendensnek van horizontális dimenziója is. A házastársi, a szülő-

gyerek közötti szeretet, a platói szerelem, a mély barátságok, a bensőséges mester-tanítvány viszony stb. mind ennek tipikus esetei. Amikor egy efféle igazán mély kapcsolat létrejön, az ember úgy érzi, hogy létének határai leomlanak és a másikkal mintegy eggyé válik. Hol történik ez? Belül, az emberben, a "tudat alatt", a lélek mélyén. Miféle templomépület képes kifejezni, szimbolizálni ezt az élményt? Van megrendítőbb érzés annál, mint amikor az ember belép egy másik ember világába? Aki valaha is szerelmes volt, tudja ezt. Az élmény még akkor is hasonló lehet, ha a kapcsolat nem kölcsönös. A magunkban megélt vágyakozás szintjén maradt - elmaradt - találkozás ugyanolyan felforgató tud lenni.

A szellem és lélek síkján létrejövő találkozásoknak megvan az elfogadott koreográfiájuk. Mivel többnyire nincs szemmel látható ok-okozati összefüggésbe hozható következményük, a közfelfogás nem emel ellenük kifogást. Mégis, szerepük néha igen döntő az ember sorsának alakításában; ahogyan arról a világirodalom nagy barátságainak, szerelmeinek története mesél.

Az ember azonban nemcsak szellem és lélek, hanem testben is létezik. Úgy tűnik, hogy az európai keresztény civilizáció ezideig nem tudta kialakítani a test helyes, az ember számára harmonikus létet biztosító kultuszát. A testet mélységesen leértékeli a lélekhez és a szellemhez képest; mintegy szembeállítja azokkal. Látszólag a kereszténység a felelős azért, de a gyökerek régebbiek; úgy tűnik, hogy kezdettől fogva voltak/vannak olyan hagyományai az emberi létre vonatkozó elképzeléseknek, amelyek az egyik vagy másik oldalt tagadják, és az emberlétet egyetlen dimenzióra kívánják szűkíteni.

Ennek azonban általában nagy ára van. A letagadott, kirekesztett létmód valahol mégis betüremkedik. Ez az ellentmondásos helyzet állt elő napjainkban is. Miközben világos, egyértelmű, szigorú szabályok írják elő a kívánatos, "erkölcsös" viselkedést, azt tapasztaljuk, hogy a többség messze más gyakorlatot folytat.

Az élet védelme, az életöszön azt kívánná, hogy óvjuk az életet, az egészséget ezek feltételeit. Ezzel szemben önpusztító életet élünk mind egyedileg, mind közösségileg. A fogyasztói létmód nyilvánvalóan károsítja az egyéni életet és aláássa a jövő létfeltételeit - mégis szinte kényszeres módon egyre nagyobb tempóban megyünk előre ezen az úton. Mi lehet ennek az oka?

A válasz a megroppant, torz emberszemléletből kínálkozik. A test ilyen mértékű kultusza talán visszahatás a kereszténység testellenes szemléletére. Az antik hagyományon kívül ennek van egy másik oka is. Miután a konstantini fordulattal a kereszténység nyíltan feladta az erőszak ellenességét, új területet kellett találni, ahol az egyén lelkiismerete feletti uralmát biztosítani tudja. Ezt a kereszténység a szexualitásban találta meg, amelyre átvitte a korábban az erőszakra vonatkozó általános tiltást.

Úgy tűnik, hogy a test szintjén létrejövő találkozás ezért csak az intimnek nevezett szférában lehetséges - súlyos erkölcsi megfontolások mellett. A gesztusok világa, a "testbeszéd", az erotikus kultúra szégyellnivaló egy európai számára; nem is nagyon járatos azokban. A test azonban megköveteli a magáét: az ember testi mivoltában is meg akar nyilvánulni, ott akar lenni, ahol a találkozás megtörténik. Erre az alapvető igényre épül a szórakoztató ipar, a tömegkommunikáció, a reklám, a filmipar, a szexipar - mind csupa ipar, üzlet, vállalkozás, ahol két dolog ütközik össze végletesen: a pénz imádata és az ember intimitás, találkozás iránti igénye. Tudvalévő, hogy az előbbi a győztes.

Szokásokat, beidegződéseket megváltoztatni, kultúrát teremteni hosszú távú vállalkozás; több életnyi idő szükséges hozzá. Hogyan lehetne elindulni a tartalmasabb, őszintébb emberi kapcsolatok irányába? Egyáltalán: mi várható ettől?

Az utóbbin kezdve: Nem játszhatna velünk a hatalom ilyen csúf játékot, ha az ember rádöbbenne arra, hogy létének gyökerei a találkozásból fakadnak. Az élet legfőbb célja is a találkozás. A rátalálás arra, aki tökéletesen képes betölteni a bennünk levő hiányt. Találkozások, kapcsolatok sokasága kínálja magát naponta, melyek mellett többnyire süketen elmegyünk. Közben álkapcsolatok hálójában vergődünk, amelyek megkötnék és felmorzsolják erőnket. És a hatalom ránk erőlteti olcsó pótlékait: fogyasztást, karriert, pótcselekvéseket.

A hiteles, őszinte kapcsolatokhoz helyre kellene állítani az embert. Tatarozni kellene az azonosságtudatát, mert az valahol megsérült. Talán a francia felvilágosodásban, talán a forradalmakban vagy az információrobbanásban. A legszentebb templomot meggyalázták, szentségtelen célok szolgálatába állították.

A helyreállításához egyszerű receptek vannak, amelyek azonban képtelenül nehéz beváltani. A delphoi jóshelyen is tudták már több ezer éve, hogy az emberi sors kulcsa az önismeret (gnóthi szeauton - ismerd meg magadat). Jézus tanításának, erőfeszítésének a célja az volt, hogy helyreállítsa a kapcsolatot Isten és ember, valamint az ember és ember között - ennek sorsa ismeretes; a pszichoterápia kevesek számára elérhető. A léthazugságok pszeudovilágában az őszinteség képes csak rendet teremteni. Szembe kellene nézni önmagunkkal: ilyenek vagyunk.

A második lépés az volna, hogy vállaljuk magunkat. Akkor is, ha torz, csökevényes lélek lakozik bennünk. E két lépcső elengedhetetlen ahhoz, hogy megtisztuljunk, hogy megtisztítsuk a templomot. A harmadik: keresni a találkozást, próbálkozni a kapcsolatok elmélyítésével a szellem, a lélek és a test vonatkozásában. Egész (szent = odaadott) emberként kellene megnyilvánulnunk a másik számára, hogy ne legyen kijátszható a szellem a lélek ellen, a lélek a test ellen stb. Ha így volna, feleslegessé válna a keresztény

morál görcsös tiltása a testiségre vonatkozóan - egyszerűen azért, mert a gesztusok, a viselkedés, az erotikus magatartás a teljes személyiség egységébe ágyazottan jelennének meg, ezért nem szorulnának kívülről jövő hitelesítésre, igazolásra - és így a tiltásnak sem lenne többé alapja.

Ami a templomban történik, az mind szent - mert csak olyasmi történhet ott, ami megáll az Isten színe előtt.

KOVÁCS TÁDÉ

"KEGYES JÁMBORSÁGRA NEVELŐ SZENT SZAFT"

Kedves Testvéreim! Az a feladat hárult rám, hogy az esti és reggeli szent szaft elkészítésével szolgáljam a lelki gyakorlat általatok elkészített szilárd táplálékainak ízesítését. Ha én is szilárd táplálékkal jönnék, teljesen kiszáradnánk vasárnapig, azért ne is várjatok egyebet, mint valami cseppfolyós masszát, amiről csak annyi biztos, hogy híg. A négy, sorra kerülő szentmise olvasmányain végigvezető közös gondolat képezi majd a híg massa formájával szöges ellentétben álló tartalmat és ez épp a szilárdság: az állhatatosság, görög szóval a hüpomoné.

Miről is van hát szó? Magyarul azt hívják állhatatosnak, aki nem ül le a küzdőtér szélén, hanem kitart a ringben, s ha leütötték, újra talpra áll. Görögül szintén azt nevezzük hüpomoniász-nak, aki hátramarad, nem azért, hogy kivonja magát a küzdelemből, hanem épp azért, hogy amikor már mindenki elfutott a csataterőről, ő még megküzdjön az ellenféllel; aki rajta marad a pályán, akit nem lehet végérvényesen leszorítani, vagy lecsalogatni (Zsid 12,1), mert mindig visszaevickél az eredeti útvonalra. Az állhatatosság, a megmaradás tehát - amennyiben pozitívum - és csak ennyiben érdekel minket, nem jelenthet leállást, maradiságot! Állandóságot jelent, de nem statikusan, hanem dinamikusan. A lelki gyakorlat is olyan valami, amelynek minden irányban vissza kell térnie, de mindig fejlődést serkentő jelleggel.

Egyszer kohóban jártam. Akkor láttam, amint a hatalmas gőzkalapács alá odafektették az izzó vashasábot, s az rávágott, rögtön belapult egy kicsit, de nem nyerte még el a megfelelő formát, ha levették volna az üllőről, félkész, semmire se jó darab maradt volna.

Csakhogynem vették le. Fogóval kezdték forgatni, hol itt, hol ott csapott rá a hatalmas kalapácsfej és alakult szépen. Majd mikor már elég henger alakúra nyomódott, gyűrűt tettek köré, amelybe aztán szépen belefeküdt. Ezután kisebb gyűrű került rá, abba is beledudorodott az állandóan rázúduló ütések alatt. Körülbelül öt perc alatt a hasábból vonatkerék alakú korong lett; vitték csiszolni, edzeni, marni, mit tudom én, mi mindent csináltak vele, míg használható kereke lett egy vasúti kocsinak, amelyben emberek ezrei utaznak majd, ki-ki a maga célja felé. De ahhoz, hogy használható kerék legyen, ott kellett maradnia az üllőn, és ott kell maradnia majd a tengelyen. Ha nem vállalja az ütések, nem lesz belőle kerék, ha nem marad a tengelyen, elgurul, elvész, a kocsit meg kisiklik, esetleg fel is borul miatta. De a megmaradás nem jelenthet megállást. Az üllőn is mozgatják, a tengelyen is forog.

A hármaskötél is olyan, mint a kalapácsütés. Eszköz, mely megtart, mely alakít, de nem köt gúzsba, nem akadályozza mozgásainkat, sőt éppen, hogy ez teszi lehetővé. A pecabot horga semmit sem tud tenni, ha nincs felkötve. A Nagy Emberhalász horgait is egykettőre a folyó fenekére sodorja az ár, ha nem maradnak odakötözve a Mester botja végére. Csak így dobható be a vízbe, csak így maradhatnak meg a vízfelszín közelében halra várakozva ott, ahol szükség van rájuk.

Akkor jó egy hasonlat, ha tudjuk, hogy hol nem jó: a vasúti kocsikerekeit egyszer kikalapálták, kibírta, rajta maradt az üllőn, többé nem kell ily hatásnak kitennie magát. Igaz, hogy minden végállomáson végigmegy valaki és megkocogtatja, milyen hangja van, nem repedt-e meg, de ez csak ellenőrzés, a kerék alakulása befejeződött a gyárban, most már csak a tengelyen kell kitaratnia épen, forgásra készen, nem izzítják többé, nem formálják. Az ember azonban más anyagból van öntve, van ugyan a szervezetében vas, de nem ez a jellemző a felépítésére, hanem a szénhidrogénvegyületek, amelyek között a lassú, belső égésű folyamatok építik a szervezetét, ha jól mondom. Az ember organizmus, élő szervezet. Állandó munkára kell fognia magát, csak így jogos a táplálkozása. Nem elég az önkontroll. Önképzés is kell. Állandó töltekezés onnan felülről. Minden időben kell imádkozni - mondja Jézus és tilos belefáradni. - De Ő sem imádkozott minden időben, hanem hosszabb-rövidebb szüneteket tartott, pl. amíg aludt, vagy az emberekhez szólt. Persze az istenszeretőknek minden javukra válik, és minden tettük istendicsőítés akár esznek, akár isznak, akár toll, akár pipetta, akár kehely, akár forrasztópáka van a

kezükben - akár bármi egyéb - de csak úgy válik javukra, ha szeretik az Istent, és nem szeretik Őt, ha nem erősítik a köteléküket azzal, hogy minden időben visszatérnek Hozzá beszélgetni. Az állhatatos imádság, gyónásaink, áldozásaink, a lelki élet rendszeres egyéni és közösségi gyakorlatai azok, amelyek biztosítják, hogy nem sodor el az ár, nem esünk a tenger fenekére, hanem alakulunk az Isten ígéinek pörölycsapásai alatt; formálódunk, egyre hasznosabb kerék, egyre jobb horog leszünk. Egyre élőbb organizmus. De hogy a nehézipari hasonlatoknál maradjunk: a martinkaemencét állandóan fűtik és állandóan izzítja a vasat. Ehhez hasonlítunk. Ha nem izzunk föl az Istennel való közelség, a lelki élet rendszeresen belénk vetett fűtőanyagai révén: hiábavalók vagyunk. Nem tudjuk továbbadni azt a hőfokot, amire szüksége van a vasnak, hogy azon használható kerékké formálódjék. Fix, hogy kudarcot vallunk apostoli erőlködéseinkben. Ha megfelizzítottak, de nem fogadjuk be a vastömböket, ugyan minek fűtenek minket? A lelki élet apostoli munkák keresése, elfogadása nélkül csak energiapazarlás, üresjárat. Az eredmény azonban nemcsak tőlünk függ. Nemcsak a kemencében lehet a hiba. Lehet abban is, amit belévetnek. Sőt elképzelhető, hogy a tüzelő adagolásába is hiba csúszik. Elképzelhető, hogy túlfűtik, vagy hogy éppen nem elég neki a tüzelő. A hasonlat sántítása megint abban van, hogy az ember maga szabályozza a fűtését, ő nyílik meg vagy zárkózik el a felfűtődés eszközei előtt. És ebben az értelemben nem okolhatja a Fűtőt, csak önmagát. Az ember azonban hajlamos rá, hogy a fűtőben keresse lankadása okát, ahogy a holnap evangéliumban szereplő hűtlen intéző, a gonosz szolga teszi (Mt 24,42-45.51). Kiváló hasonlat arra, hogy az állhatatosság mennyire dinamikus követelmény. S mennyire meg kell érte küzdeni. Az a szituáció, hogy a Mester, a Gazda nem intéz mindent saját kezűleg. Ezt tapasztaltuk földönjártában is. Meggyógyította, föltámasztotta azt, aki épp elément, mint a tíz leprás; azt, akit épp elérhoztak, mint az inaszakadtat; akivel épp találkozott, mint a naimi ifjúval; aki magához hívta, mint a jerikói vak; akihez elhívták, mint Jairus leányához; vagy akinek az ügyében szóltak neki, mint a kafarnaumi százados szolgájával történt, de nem gyógyított, nem támasztott fel mindenkit, aki akkor vagy máshol, ott, vagy másutt betegeskedett, haldokolt, sőt, hajlamos volt otthagyni pl. Kafarnaumot összes hátralévő pacienseivel, hogy a szomszédos helységekből is evangelizálhasson.

De az evangelizálást sem végezte el az egész földön, hanem csak Izrael házának elveszett juhai között, és intenzíven azt sem csinálta tovább, mint három évig. Nem a lustaság, nem a nemtörődömség vezette Őt ebben, hanem a pedagógus vér. Ennyi időre, ennyi helyre szóló tett és szó elégségesnek látszott szemében arra, hogy beindítsa a motort, átizzítsa a tizenkét alapkereket, amelyen tovább gurulhat az a szerelvény, amely szállítja az Isten Országát: embertől emberig, várostól városig, tartománytól tartományig.

Úgy tett tehát, ahogy a tanító néni. Lerajzolta a sor elejére az újonnan tanult betűt. Szépre, kerekre rajzolta. Senki nem tudta nála jobban folytatni. Ha ő folytatná, előbb kész lenne az összes füzetekkel, mint a kis nebulók külön-külön csak a magukéval. Mégsem írja meg nekik. Nem a lustaság, nem a közönyösség dolgozik benne, hanem a pedagógus-vér. Úgy tanul a gyerek, ha maga írja a leckét, maga rója az ákombákomokat. Hibás, ferde, csúf kis betűk még, de lesznek szebbek is. Csak így lesz az övék a betűk birodalma, csak így kapják kezükbe a kulcsot, hogy értsék az írást, olvasást.

Behatolhassanak a szellem birodalmába. Az Istennek is csak úgy lehet Országá, ha embereket von bele munkájába. Csak úgy, ha egymásra uszít minket. Krisztus, a prototípus bemutatta, mi ennek az uszulásnak a tartalma és mi a feltétele.

Tartalma: a tengelyen való forgás. Az emberek szükségleteinek kielégítése, az hogy a szó és a tett ott sikeredjen ki belőlünk, ahol épp szükség van rá. A holnapi evangélium szóhasználatában odaadni az élelmet a háznépnek, akinek gondozását ránk bízta az Úr.

Nagyon hangsúlyos minden szó. Nem kell enni adni annak, akiről nem is tudunk. Amíg rászorulókat találunk a közelben, nem kell a távolban kalandoznunk, a ránk bízottaknak kell adnunk. Természetesen ránk bízott a véletlenül utunkba kerülő jerikói vándor is, és huncut, aki más utat keres, nehogy félholtra vert atyafiakon kelljen esetleg segítenie. De azért a reális követelmény alaptónusa ebből a mozzanatból is kicsendül. Azután az élelmet kell odaadni nekik és ebben kap hangsúlyt alaptémánk, az állhatatosság. Nem azt mondja, hogy lökni kell nekik valamit időnként, hanem hogy a z élelmet o d a kell nekik a d n i!! Azt, amire szükségük van. Azt, amire állandóan szükségük van. Amit hiába adagolunk általában rendszeresen, ha olykor-olykor megfelelkezünk róla. Joggal zúdul fel az

egész háznép feledékenységünk, lustaságunk miatt, ha csak egyetlen ebédje marad is ki a mi hibánkból.

Nem kegyet gyakorolunk az emberekkel, amikor az evangélium alapján magunkévá tesszük a gondjukat, hanem olyan kötelességet teljesítünk, amiben nincs szünnap. Az élelemre ünnepen éppúgy, vagy még elemibb erővel van szüksége a háznépnek, mint máskor. Nemhiába teszi hozzá Jézus, hogy időben adja ki a hű és okos szolga a rábízott háznépnek az ételt. De ez az "időben" és "az étel" egyúttal annyit is jelent, hogy a hű szolga nem válik az úr akaratából a háznép igényeinek paprikajancsijává. Nem a kaviárt és pástétomot, hanem az ételt kell kiadnia. Nem akkor, amikor a háznép füttyent egyet, hanem a megfelelő időben. Az állhatatossághoz óriási odaadás kell, de a legcsekélyebb ügyességre sincs szükség hozzá. Nem a pipogya balek a hű szolga, akit úgy rángathat mindenki, ahogy akar, hanem a felelősségét és kötelességét ismerő, de övéi szeszélyének be nem dőlő ember.

Honnan meríti a magunkfajta szerencsétlen ezt az arányérzékét? Amikor sokszor még a saját igényeit is könnyen összekeveri a szükségleteivel? Nos, csak onnan, ahol az arányosság adva van. És éppen ez az, ami a tartalmat biztosító feltétele egymásra uszulásunk helyességének. Az állandó szem előtt tartása mércénknek, Krisztusnak. Önmagunk állandó felfűtése az Ő közelségével, s az Ő távolságával. Nagyon igaz, hogy nem méricskélve adja Isten a Lelket, hanem túlcsondulóan. S épp oly igaz, túlcsondulóan is mértékkel adja, mert mi csak mértékben tudunk élni, minket letaglóz a mértéktelenség. Agyonnyom a végtelen. Isten Fia egy két méternél nem hosszabb, egy mázsánál nem nehezebb, ötven évnél nem idősebb férfi volt, míg köztünk járt. Szent Kristóf legendája a súlyos kisgyermekről legenda csupán. Az Úr vízen járása egyetlen rendkívüli esemény. A föltámadás legkonkrétabb bizonyítéka az apostolok szemében nem az, hogy a zárt ajtón közlekedett, hanem hogy ettek és ittak a Mesterrel. Ezek a semmitmondó, köznapi, állandóan ismétlődő életjelenségek; a k ö z e l s é g, az emberközeli.

A hűtlenségre épp az ad tápot, hogy távol érzi az ember az Urat. Úgy érzi, hogy messze van, úgy érzi, hogy már régóta van messze. A tennivalók meg már túl régóta vannak közel. Belefárad az ember abba, hogy mindennap kiadja az ennivalót a háznépnek, az meg oda se bagózik, azt sem mondja, "bak"; elfogadja a lisztet, aztán meg kiönti a homokba. Eljátszadozik vele és

eszébe sem jut, hogy megüsse a kenyerét belőle. Az embert ilyenkor elfogja a pulykaméreg és odacsap. Verni kezdi szolgatársait. Ki csapjon oda, ha egyszer a gazda nincs otthon? Ki győzi türelemmel, hogy csak ő áll a poszton rendületlenül, csak ő van tudatában a rábízott Isten-Ország-részleg felelősségének, senki más nem érez felelősséget semmiért. Élik világukat, s az Úr nem szól semmit; nem jön, nem korholja őket, nem dicsér meg engem.

Szálegyedül vagyok! Röhejesen egyedül! Ujjal mutogatnak rám...a buzgó-mócsingra, aki még mindig azt hiszi, hogy ő köpte a spanyolviaszt. Hogy az ő igavonásától váltódik meg a világ, hogy mindenki bolond, csak ő az okos, mert ő a hűséges, ő a jófiú.

Nagyon kell nekünk ez a hármass kötelék, hogy le ne szédüljünk arról a pár centis rendőr-sakktábláról sem, amelyre nagy ügyel-bajjal felkapaszkodtunk. Nagyon kell, mert a szél borzasztó erős az utcasarkokon és a háztetőkön, ahonnan kiabálnunk kell a fülünkbe súgott ígéretet. Nagyon kell, hogy legyen egy hátvéd, egy rendszeres telefonösszeköttetés az Úrral, egy állandó szíj a derekunkon, amivel a lelkiatyánk visszaránthat a szakadék oldaláról, egy baráti társaság, amely pótolja számunkra a korhelyek vonzását. Mert mi sem kézenfekvőbb a szélben, hogy leszáll az ember onnan, ahol cibálja őt, abbahagyja mindazt, ami miatt céltáblája a gúnyolódásnak, a cibálásnak, a lerángatásnak. Leszáll, hogy ne rángassák többé! Megkóstolja borukat és beleharap a pecsenyéjükbe, és nem kell sok hozzá, hogy eltompítsa agyát a bor s elnehezítse karját a pecsenye. - Csakhogy az Úr nem halott, az Úr él, az Úr országot akar. Az Úr ránbízott egy darabot az országából és ha hűnek talál, nekünk adja az egészséget. De ha nem... ha a kicsiben sem voltunk hűek, a magunk fertályán sem, akkor...,nos akkor mit mondhat rólunk? Nevezheti-e szolgájának azt, aki nem szolgált? Aki nem számít rá, hogy az Úr megérkezik, akit váratlanul érhet a számadás? Annak csak neve a szolga, nem foglalkozása, annak csak neve, hogy országépítő, nem a tevékenysége, annak csak anyakönyvi adata, hogy keresztény, nem az élete. Az k é p m u t a t ó. A képmutató pedig ugyanúgy megkapja, amit megkeresett magának, mint bárki más. Ha üres üvegekre ragasztotta a címkéket a töltés utolsó munkafázisában, akkor az üres üveg tartalmát kapja a jutalmazás fázisában. Sírhat a kongó úrtól és csikorgathatja a fogát dühében. Hiába töltögette előzőleg hűségesen az üvegeket, mindenki az utolsót kapja meg. Nem érdemes abbahagyni az izzást, a

forrást, a töltögetést, a töltekezést, a megkötődést, a horogvetést. Csak állhatatosnak érdemes maradni.

Uram! Nem bírom én azt, hogy állandóan táplálékkal lássak el másokat. Nehéz ez a feladat. Sokkal nehezebb, mintsem gondoltam. Világéletemben szerettem szipolyozni a nálam okosabbakat és fitogtatni a többlettudásomat azok előtt, akik nem művelik magukat, de olyanok közt vállalni a gondoskodást, akik maguk is nyersanyagoknak tekintik a tőlem kapottakat, hogy dolgozzanak rajta és átsajátítva tovább adják, nem, ez sok nekem. Fialat vagyok, tapasztalatlan és üres. Nem tudok én nekik táplálékot adni, csak szép címkéjű, de üres konzerves dobozokat. Ahhoz, hogy adni tudjak, gyűjtenem kellene. Ahhoz, hogy táplálni tudjak, táplálékot kellene raktároznom. Nekem pedig nincs. Tudom, hogy Tőled lehet beszerezni, de Te nem szállítasz. Te nem törődsz velem! Te késlekedsz! Nekem pedig leragad a szemem, nem győzők én virrasztani! Te késlekedsz! Miért játszol bújócskát? Miért játszol tolvajosdit? Miért nem mondd meg, mikorra állítsam be a vekkert, hogy addig nyugodtan szunyókálhassak. Hát jól esik Neked, ha állandóan attól rettegek, mikor toppansz be és követelsz rajtam olyasmiket, amik soha nem voltak birtokomban? S ha voltak is? Rég kiárusítottam őket. Hát honnan adjam én azt a napi ételmelet otthon, vagy akár itt is, amikor én is éhezem és partra vetett halként pihegek. Szomjazom, Uram, pedig tudom, hogy ostobán, tudom, hogy fölöslegesen. Tudom, hogy csobogó patak mellett ödöngve szomjazom. Tudom, hogy csak azért, mert rest vagyok lehajolni a forráshoz. Tudom, hogy az állhatatosság hiányzik belőlem, de mit tegyek, ha nádszálnak születtem és ide-oda hajlongok, akármilyen szél kap belém. Szétforgácsolódik az időm. Nem visz rá a lélek, hogy a fenekemre üljek és tanuljak, nem visz rá arra sem, hogy a térdemre essek és megbeszéljem Veled a dolgokat. Késő éjszakába nyúlóan szolgálom a magam és mások szeszélyeit, mikor is tudnám beszerezni a másnapi betevő falatot, amikor az aznapi imámmal is el vagyok maradva? Örülök, ha elvisz a lábam az ágyig. Kinek van akkor még ereje összeszedni a napot és elkészíteni a tervet? Pedig érzem Uram, hogy különben szétfolyok. Érzem, hogy nem időben, hanem folyton, nem táplálékot, hanem csemegét és felesleges luxus dolgokat kerítek elő boldog-boldogtalannak, olyan energiákkal, amelyek azután nagyon hiányzanak s amelyekkel a kenyérre valót kellene megkeresnem nekik, meg főleg magamnak. Nem, semmiképpen nincs ez így jól. Hiába hajtok fel pipadohányt az óvodásgyermeknek, ha épp arra vágyik, csak ártok neki

vele. Elrontom a gyomrát azoknak, akikkel órák hosszat bájcsevegek magasztos és köznapi dolgokról vegyesen, s egy szép napon már az is a könyökükön jön ki, ha Téged hozlak szóba. Nem mentél-e távol az apostoloktól is, hogy hozzájuk férjen a Lélek? És azt mondtad, hogy ha Te el nem mégy, a Lélek sem jöhet el. Annyira megszokták a tanítványok, hogy minden dolgukkal Hozzád szaladhattak, mielőtt gondolkodni kezdtek volna, hogy a Lélek önálló tervekre és tettekre képesítő működése elé szinte torlaszt állítottak magukban. Kell a szünet, az információk ülepedésére szolgáló csend, amikor a Lélek eszükbe juttat mindent és megérteti a dolgok lényegét, elvezeti őket a teljes igazságra (J 16,7.13).

Látod Uram, hogy kell a csend nekem. Kell azoknak is, akiknek igazságaidat mondom. Tudom, hogy halvány reményem lehet csak arra, hogy ők okosabbak lesznek nálam, s ha nem is veszik észre rajtam az ülepedésnek áldozott áldott csöndek jótékony hatását, mert nincsenek is, maguk majd biztosítanak maguknak. Tudom, hogy nem engedhetek a magam és mások szeszélyének, ha hű szolgád akarok lenni. Tudom, hogy be kell gyűjtenem a táplálékot, ha ki akarom osztani. Látom, hogy ehhez "Sitzfleisch" kell, ehhez nyugalom kell, higgadság, állhatatosság és rendszeresen biztosított idő, bizonyos rugalmas pontosság és arányérzék, amelyet szintén nem találok meg másutt, mint Tenálad. Szeretném is ezt a változást. Hiszen alapjában véve még talán nem vagyok romlott, nem áhítozom az evilági ország eszem-izomjaira, nem kacsingatok a korhelyek asztala felé, csak néha, és akkor is nagyon megbánom, savanyúnak érzem azt a bort, keserűnek azt a pecsenyét, amit ők nyújthatna nekem és nagyon is érzem a vágyat, hogyha megjössz, hű és okos szolgádnak találj. Rámbizd egész vagyonedat. Csak hát nem elég a sóhajtozás, tettek kellene. Nem elegendők az ünnepi jócselekedetek, hétköznapi dresszurázásokra van szükség. Állandó hámbafogásomra, hogy pillanatra se érezzelek késni és főleg pillanatra se bátorítson fel a késésed arra, hogy elhagyjam magam. Hogy lepaktáljak az ellenségeiddel. Hogy a lovak közé hajítsam a gyepplőt és elaludjak a bakon. Mert az árok folyton közel van. A kisiklás, a megbicsaklás, amúgy sem megy nehezen. Egész konkrétan le kell cövekelnem magam előtt pár dolgot, nem sokat és nem a távoli jövőben. A megingathatatlanságom érdekében, a tántoríthatatlanságom érdekében, a Veled való kapcsolatomban szilárdsága érdekében. Rugalmasan és mégis szilárdan. Nem jó, ha mások rángatnak dróton.

Embernek kell maradnom, de hűségeselem és okosnak. Tudom, erre képtelen vagyok nélküled. Tudom minden erőlködésem, minden eszme-futtatásom ámitás és önámítás, amit nem a Te gondolataidon szűrök át. Nem Veled megtárgyalva kezdek, nem nyomodba lépve folytatok, nem érted viszek végig, de azt akarom: Veled, Neked, Érted.

Kedves testvéreim! Holnap megszakad a Szentírás folyamatos olvasása, mert az esztergomi bazilika felszentelésének évfordulója van. A tíz szűz helyébe egy nyomorult vámos nyomakodott, de nem baj. Ez a nyomakodás éppúgy a témánkba esik, mint a virrasztás és az olajtartalékolás esnék. Zakeus arról nevezetes, hogy többsincs alak létére lett a vámosok feje, továbbá arról, hogy épp fővámossága miatt igencsak megvult a betevő falatja. Amit a sors keze fukarul mért neki testmagasságban, azt nem mindig makulátlan üzleti fogásaival bőven behozta magának pénzben. Csakhogy, amint Jézus oly szemléletesen rámutatott, az aggodalmaskodás, a törtetés, a harácsolás egyetlen arasszal nem növeli meg az ember természetét (L 12,25). A fővamos úr pöttömnyi alak maradt fővamos korában is. Mitugrász, izgága alak. Fővamos létére nem röstellte beleütni az orrát mindenbe, amibe csak elég alacsonyan beleüthető. Sőt, ha elég alacsonyan nem üthető bele, megtoldja egy szikomorfával. Sok rosszat szemére lehet vetni Zakeusnak: hogy ki se látszik a földből, hogy tíz körömmel kapaszkodik a földbe, hogy nem szalaszt el egyetlen alkalmat sem, ha megkopaszthat valakit. Mindennek utána szaglászik, amiben üzletet sejt, elég alacsonyan van az orra hozzá, hogy ne kelljen mélyre hajolnia, ha szaglászni akar. De azt nem lehet ráfogni, hogy közönyös a beérkező hírek irányában. Hogy rest a kisujját is megmozdítani, amikor a tettek ideje van itt. Sőt, az jellemzi inkább, hogy amibe belekezd, azt végig csinálja. Hüpomeinász. Élénk kis ember és érdeklődő kis ember. Jézus fantáziát lát benne. A mammon szolgálatában futkos még, de ez Jézusnak sokkal jobban tetszik, mintha valaki senki után nem futkos, csak önmaga méltóságára vigyáz. Rónai György kötetében a címadó novella, "Zakeus a fügefán", azt taglalja, hogy Zakeus hátaiba ütközik. Komor, kárörvendő hátaiba, amelyek arról beszélnek, hogy úgy kell neked. Szipolyoztál minket elégszer, hát most nesze, nem nyitunk utat azért sem. Csak leskelődj, úgymint hiába. Neked pénzed van, nekünk látványunk. Elvetted a pénzünket, elálljuk a látványodat. És Zakeus nem dühöng, nem csügged, nem vonul vissza sértett méltósággal. Ellenkezőleg. Előre szalad. Fára mászik, mint egy gyerek. Ilyeneké a mennyek országa: a

kicsiké, akiket nem köt gúzsba vélt vagy valódi nagyságuk, akik rámenősek, ha fontosnak találnak valamit. Akiket nem fékez az úri embert kötelező méltóságteljes lassúság. Zakeus olyan, akit nem feszélyez, ha kinevetik. - Aki gyerekesen tud futni, tud fára mászni, amit az úri ember nem tesz. Az nem siet, nem fizet, nem csodálkozik. Zakeus fővámos, de nem úri ember. Jézusnak sosem tetszettek az úri emberek. Bármennyire is nehezményezte, hogy Simon farizeus megfélemedezett az etiketről (mert rosszindulatot érzett mögötte), bármennyire is vigyázott, hogy az úri házaknál szokásos lábmosás le ne maradjon övéi részére, amikor ő ad vacsorát nekik (igaz az etikettel ellentétben maga mosta meg a lábukat), mégis, leintette a gazdag ifjút, amikor minden közelebbi ismeretség nélkül jónak nevezte Őt, és Nikodémuszt is, aki Istentől jött tanítónak titulálta. Nem bírta az üres formásokat, az úriemberkedést, de a tanítványok szemében bűnös pazarlásnak minősített formáságot is világraszóló eseménynek nevezte, ha egyszer tartalmat érzett mögötte, mint a kenet-öntő asszony tettében. Tartalmat érzett ennek a stöpszli vámosfőnöknek a fa tetején kucorgása mögött is, minden etikettelensége mellett és ezt nem hagyhatta szó nélkül. Jézus is abból a fából van faragva, amelyikből az. Semmit nem enged ki a kezéből, ha egyszer megkaparinthatta célja érdekében. Állhatatosságban nála sincs hiány. Főleg nála nincs. De figyeljük meg az eszközeit! Mi lenne a legönkéntelenebb reakciónk egy ilyen látvány esetén: Fővámos a fa tetején, amint ránk bámul? Mindegy, hogy ismerős vagy ismeretlen, hogy a körülállóktól kérdezzük meg, hogy kicsoda, vagy az isteni tudást vesszük elő, amikor nevében szólítjuk, ha sikerült visszafojtanunk a nevetést és összeszedtük magunkat, valami dörgedelmes szózat tolulhat csak ajkunkra. Ilyenformán: "No, te híres, fővámos! Nem szégyelled magad a fa tetején? Bújnál inkább a föld alá szégyenedben, minthogy oszlopszentet játszol! Tűnj el gyorsan és ölt szőrscuhát! Szórj hamut a fejedre, amíg jól megy dolgod! Nem tudod, hogy a gazdag nem mehet be az Isten Országába? Mit koslatsz ott? Siess, és add el a vagyonodat! Árát oszd szét a szegények között! Amíg ez nincs meg, szóba se állok veled. De tudom, hogy hiába pazarlom rád minden szavam. A gazdag ifjú egész életében a két kőtábla szerint élt, még utána is igényt érzett rá, hogy valamit tegyen az üdvössége érdekében, mégis eloldalgott, amikor a vagyonára tettem célzást. Hát akkor mit kezdenék veled, aki a hetedik parancs megszegésében oly jártasságra tettél szert, hogy már szegyenkezni sem tudsz. És egyenesen a fa tetejére ülsz". Így beszélne akármelyikünk az ifjú titánok

heveségével, de az Úr nem így beszélt. Ő nem a beskatulyázó, nem a lehengerlő stílus híve. A legbizalmasabb hangot üti meg, amit régi ismerősével szemben engedhet csak meg az ember. Ne felejtjük el a fa tetején ülő ember aligha kíván etikettszerű társalgást. Ha valami, épp az udvariasság feszélyezné őt leginkább ebben a helyzetben. Nos, Jézus majdnem, hogy szemtelen vele. Szívességet kér tőle, méghozzá sürgősen. Megszálló hadsereg élén szoktak ily foghegyről követelőzni a legyőzött nép tagjaival. Csakhogy a megszálló nem szólítja nevében a legyőzöttet és az ennek következtében korántsem érzi megtisztelésnek, hogy házába fogadhatja a győztest. Itt pedig éppen arról van szó, hogy Zakeus minden kelletlenség nélkül ugrik le a fűgefáról, rohan haza és készített helyet, ételt, amit csak tud, eszi kezét lábát, hogy kedvébe járjon a vendégnek és sugárzik a boldogságtól. A Mester lenyűgözte. A leghalványabb célzást sem tett arra, hogy nehezebbre esne az idegen uralmat kiszolgáló hazaárulók vezetőjének házába betenni a lábát, ellenkezőleg, ezekkel a szavakkal fejezi ki magát: "A te házában kell ma maradnom." Nem csak bekukkantanom, túlesnem ezen a kényes ügyön, hanem ottmaradnom. Zakeust úgy meghökkenettette ez a megszólítás, annyira elvette az eszét a siettetés, hogy neki magának sem jutott eszébe, mi is, ami a legfurcsább az egészben. Ott az a sok tisztos polgár, aki mind Izrael reménysége miatt nyomorog, ő pedig a megszálló csapatok árnyékában hízott meg az ő zsírjukon. S most a nép nagy prófétája őt részesítette előnyben velük szemben. Itt valami olyan óriási szakadék tátong, a tények és a követelmények rovata között, amit nem lehet betöltetlenül hagyni. Jézus nem azzal ébreszti bűnbánatra Zakeust, hogy rámutat nyomorúságára, letaglózza reális kicsinységének dokumentálásával, hanem azzal, hogy példát ad a maga nagyvonalúságából és egyúttal lehetőséget ad a házigazda nagyvonalúságának is. Főlemeli őt. Nem az szédíti el az embert leginkább, ha saját törpeségére hivatkoznak; azzal szemben inkább védekezni próbál. Azzal szemben sámlira áll, uborka- vagy fűgefára kapaszkodik. Az szédíti el, ha melléje állítanak egy obeliszket a Szent Péter-térről, vagy egy felhőkarcoló. Ha látja a nagyságos és reflektálni kénytelen. Főképp, ha még kicsapódik a felhőkarcoló liftajtaja és őt betesséklik; "hányadik emeletre kíván utazni?". Így hódította meg Zakeus szívét is a Krisztus. Lehet, hogy segítette őt a zúgolódók morgása is, akiknek sehogy se fért a bögyébe a krisztusi gesztus, mert ám jó, nem hozzájuk tért be - senki ne vádolja őket irigységgel - azért még nem szólnának, egyszerre csak egyhez térhet

be, nem ők azok az egy; Istenem, nyilván nem ismeri őket eléggé; hanem hogy pont szarva közt a tőgyét találta el... egy ilyen semmiházi választott ki... egy ilyen világszégényét... egész Jerikóból, az már önmagában sem hagyható szó nélkül. Nem beszélve arról, hogy a Mester nem is véletlenül hibázott rá, hanem a nevéen szólította. Tisztában kell, hogy legyen tehát azzal, miféle szemét emberrel van dolga. Jó, tisztában van vele, épp azért választotta ki, hogy megtérítse, mert a betegnek kell az orvos, nagy naivság ilyen megátalkodott csirkefogót megtéríteni próbálni - de ha még próbálná!... Hanem épp az a főbotrány, hogy nem is próbálja. Egyszerűen megtiszteli a látogatásával! Kitünteti és szóba sem hozza a megtérést, célzást sem tesz ennek a gazembernek a viselt dolgaira. Úgy eszeget, iszogat nála, mint régi jó ismerősnél, mint kebelbarátjánál, mintha semmi elintéznivalójuk ne lenne egymással. Mintha nem is róla mondta volna János, hogy szórólappal kezében kitakarítja szérűjét, csak a tiszta búzát gyűjti csűrűbe, a pelyvát azt nem. Azt olthatatlan tűzben elégeti (L 3,17). De nemhogy elégetésről, még csak lapátravételről sincs szó. Bizalmaskodnak, mint akiknek semmi tennivalójuk. Lehet, hogy az efféle fortyogás is hozzájárult Zakeus töprengéséhez: mivel járhatna még kedvében a vendégének, mit kellene még tennie, nem kellen-e még valamit elrendeznie, de mindenesetre nagyon élénken hathatott rá az, hogy Jézus eleresztette a füle mellett ezeket a minden jogos alapot ugyancsak ízig-vérig tartalmazó morgásokat. Lehet, hogy nem hallja őket. De biztos, hogy eszébe jutnak, biztos, hogy eszébe kell ilyesminek jutnia. Miért nem mondja ki őket? Miért oly önfeledt, oly otthonos, oly fesztelen, mintha nem is puskaporos levegőben csóválna fáklyákat, amikor ilyen hangok között az ő házában eddegél? Mire várhat a Názáreti? És Zakeus állhatatos töprengés után rádöbben arra, hogy Jézus állhatatos hallgatása a kettejük között tátongó szakadékról az ő lépését provokálja. Jézus tett már egy lépést, nem is kicsit! Ő elfogadta ezt a lépést, de most rajta a sor. Most ő következik. Igen, a tapasztalt üzletember érzékével felméri, most neki kell lépnie. És lép! A Mester elé lép és továbbra is sugárzó arccal, egyáltalán nem vérző szívvel kijelenti, hogy annak a vagyonkának, amit évek hosszú során fillérről-fillérré gyűjtött össze, annak a felét olyanoknak adja, akiknek a sors nem osztotta olyan bőven a szerencsét, mint neki. De ekkor észbe kap; nem annyira a szerencsén múltott az, mint inkább a saját ravaszságán. Nem nagylelkűsködhet, amíg nem hozza rendbe a szénáját. Folytatja tehát az erős fogadást, melybe már némi

gyónás is vegyül. Ha megcsaltam valakit, négyszeresen adom meg neki! Az evangélium porondjáról ezzel az ígérettel tűnik el Zakeus.

Mégis, milyen alapon állítom én őt ide magunk elé, mint az állhatatosság példaképét? Nem a legjobb példája ő a tegnap annyira elítélt ünnepi jócselekedetek végrehajtójának? Nem, az Úr szavai legalább is kizárják annak az eshetőségét, hogy Zakeusnál pillanatnyi fellángolásról lehessen beszélni. "Az Emberfia azért jött, hogy felkutassa és megmentse az elvesztettet."

Isteni mindentudásával nehezen egyeztethető össze, hogy a maga üdvösségre vezető munkájának dokumentálására épp egy olyan egyént válasszon ki, aki holnap faképnél hagyja Őt... Hogy Ábrahám fiának nevezi, az vámost meg nem illető megtisztelő cím ugyan, de még csak annyi, hogy hivatása az üdvözülés. Hanem az a konkretizálás, hogy "Ma üdvösség köszöntött e házra", ez végképp nem vonatkozhat egy szalmaláng-megtérésre. Mikor az üldözések idején is csak annak az üdvösségét meri garantálni, aki állhatatos marad mindvégig (Mt 10,22). Jézus kijelentése az alap arra a - tudomásom szerint - Fila-féle gondolat kísérletre, melyben az evangélium becsukása után elbeszélgetünk Zakeussal.

"Mondd, Zakeus, te a természet mostohagyereke! Nem volt elég neked, hogy centiméterben oly kevésre vitted? Eddig úgy ismertünk, mint akinek helyén van az esze. Mint akit nem lehet a szív korlátolt hangjaival befolyásolni. Zakeus! Eladtad hazádat, az ország reményét, eladtad a honfitársaid megbecsülését, eladtad a saját becsületedet. Elszegődtél az idegeneknél atyafiaid sanyargatójává. Csak a pénz volt a célod, de azt legalább elérted. Semmid sincs, csak a pénzed. Mondd, nem csináltál ma visszavonhatatlanul rossz boltot? Gondold meg! Ha valamit elérhetsz még, azt csak a pénzeddel érheted el. Neked aztán szívességet senki nem tesz. Affelől egészen biztos lehetsz. Aki nem vámos, azért utál, mert a zsírján híztál. Aki vámos, azért utál, mert a főnöke...voltál. Igen, barátom, csak voltál, mert mától a fél vagyonodból vagy kénytelen négyszeres kárpótlással ellátni azokat, akiket évek hosszú sora alatt becsaptál. Ezt ígérted. Mennyi mesterkedésre volt szükséged, hogy összehozd ezt a kis motyót. És tessék... a Názáreti szép szeméért ki az egészet az ablakon. Gondolod, hogy ezek után fővamos maradhatsz? Ugye, hogy nem. Na, látod, mondom én neked, hogy hallatlanul rossz boltot csináltál. Egy valamid volt, a pénzed, azt is elvesztetted. Semmid

sincs. Földönfutó vagy. Rajtad röhög egész Jerikó." És hiába beszélnek így. Zakeus csak a vállát vonogatná és mosolyogva azt mondaná,

célzást sem téve a négyszeresen kárpótoltak esetleg felé hajló jóindulatára -, hogy "Komám, te semmit sem értesz az egészből. Soha életemben nem voltam olyan biztos benne, hogy jó boltot csináltam, mint ma. Bár mindig ilyen bolton járt volna az eszem!" Nézzünk magunkba, testvérek, hányszor csináltunk mi már ilyen jó boltot? Leri rólunk az egzisztenciára menő krisztusi boltok állhatatos csinálásának zakeusi öröme?

Uram! Látom, hogy az állhatatosság nem küszöbölhető ki az utánad való elindulás mögül. Látom, hogy a megtérés és a megmaradás korrelatíván adnak csak ki egy keresztény életet. Látom, hogy meglátásaim rendkívül kezdeti stádiumai annak, hogy tanítványodnak érezhessem magam. Az pedig, hogy te oly tapintatosan kezelsz engem, oly szelíden döngeted lelkem kapuit, mint Zakeusét, korántsem jogosít fel arra, hogy ezért azután oda se bagózzak ezekre a döngetésekre és megelégedjem a látással utad járása nélkül...Félek, hogy így előbb-utóbb rám is vonatkozni kezd, amit a korodbeli farizeusok orra alá döngöltél: mivel azt mondjátok látunk... nincs mentség bűneitekre.

Az állhatatosság is, mint minden más érték, keskeny útként vezet az életre. Nemcsak ezen lehet járni, de csak ezen lehet célba érni. Van út alatta, van fölötte, van tőle jobbra, van tőle balra. Szép utak, széles utak, de mind egyenértékűek a szakadékba pottyánással. És zseniális az ember. Oly csodás képessége van arra, hogy az összes mellékvágányt kipróbálja, sőt, egyszerre több utat is megjárjon, hogy az fantasztikus. Tegnap arról panaszkodtam neked, Uram, hogy az állhatatosság keskeny ösvényével szemben futó úton vagyok. Állhatatlansággal, kapkodással forgácsolom szét időmet, mint akinek kustilicája van és nem tudok megülni a fenekemen, hogy leülepedjen lelkem fenekén mindaz, amit Tőled tanulhatok. Ma meg épp az aggaszt, hogy makacsul hajhászom az eredményt, ajtóstól rontok a házba, éppen mert nem ismerlek eléggé, éppen mert nem ivódott még velőmbé a Te tapintatos pedagógiád. Te örömhírt hirdettél és a vámosok asztalánál lakomáztál. Én meg dübörgő igazságaidat puffogtatom el értetlen szemsugarak kereszttüzeiben. Jaj, de hamar kész vagyok lerázni a port lábamról ott is, ahol az én ügyetlenségem, az én fafejűségem az oka annak, hogy nem kel ki a mag. Mert van útszél-lélek, akire hiába

hullik az Isten ígéje; Te tudod a legjobban, hogy van; vannak ebek, akik elé nem is szabad odavetni a szent edelt, vannak sertések, akiket csak felbőszítenek Isten Országának drágagyöngyei, de nekem nem szabad elhamarkodnom a bizonyítványosztást. Én nem nevezhetek felszánthatatlannak egyetlen talajt sem, amíg kemény állhatatossággal neki nem eresztettem a talajpuhítás különböző gépeit. Amíg a jóindulatomról, a barátságomról napnál világosabb bizonyítékokkal nem szolgáltam a számára. Ez a Te fővámost is megpuhító módszered. Ez, ami nélkül semmiféle gyümölcstermésről nem ábrándozhatunk. Ez az, amire vonatkozik a próféta szava, "a megroppant nádat nem törí el, a füstölgő mécsbelet nem oltja ki". Látom én, hogy erre a tapintatra szert kell tennem. Tudom én, hogy le kell vetköznöm a szemellenzős önfejűséget, amellyel hajlamos vagyok keresztülgázolni mindenben, és szeretném is levetközni. Nagyon szeretnék olyan szelíddé és alacsony szívűvé válni, amilyen Te vagy. Nagyon szeretném egyszerre elsajátítani a szilárd elvhűséget és a megértő tapintatot. Nagyon szeretnék Rád hasonlítani és nagyon tudom, hogy ez nem megy máról-holnapra. Zakeus lépése döntő lépés volt, de azt ugyanakkora energiabefektetést igénylő további lépéseknek kellett követni. Nem elég egy oldalról faragni magamat, hanem mindig ott kell faragni, ahol a legtöbb a kiálló bütyök, a legbántóbb a másokat sértő él. Van, akinek a szavai a sértők, van, akinek a hallgatása. Van, aki a tekintetével tudja felfalni azt, aki neki épp nem tetszik, a másik épp csak a nevető izmait nem fékezi a kellő pillanatban. Egy harmadik csapkod is hozzá. Van, aki gúnyolódik, van, aki sérteget is. Van, aki személyeskedik. Egy másik csak ravasz célzásokat tesz és túlzott udvariasságával pörköl oda. Melyik hibától merném magam mentesnek mondani? Nem olyan fegyvereket használok ilyenkor, amelyek épp ősi Ellenséged malmára hajtják a vizet? Nem lelkemre kötötted-e, hogy az egymás iránti szeretet legyen társulatod emblémája? Nos, Uram, nem akarok megállni a sóhajtozásnál. Konkrét terveket szeretnék készíteni, és azokat keményen bevasalni magamon.

Az esztergomi bazilika felszentelésének évfordulója van. Amilyen áhítattal lép a jámbor hívó a templom csendjébe, oly tapintattal akarok én is

JOHANNES ECKERT

AZ AREOPÁGUSZI BESZÉD

[...] Teológiát tanulni, másokkal nyilvánosan a hitről vitázni veszélyes lehet, de végső soron azt szolgálja, hogy előbbre jussunk a „bölcsésé válás” útján. Erről szerez tapasztalatot Pál Athénben, ahol a hellenista világgal vitázik.

Míg Athénban várt (Szilásra és Timóteusra), Pálnak megrendült a lelke a bálványokkal tele város láttán. A zsinagógában beszélt a zsidókhöz és az istenfélőkhöz, de a téren is mindennap azokhoz, akiket épp ott talált. Néhány epikureus és sztoikus bölcselő vitatkozni kezdett vele. Mások megjegyezték: „Mit akarhat ez a szószátyár mondani?” Vagy: „Úgy látszik, idegen isteneket hirdet.” Tudniillik Jézust és a feltámadást hirdette nekik. Erre az Areopágusra vitték, s megkérdezték: „Megtudhatnánk, mi az az új tanítás, amit hirdetsz? Mert valami szokatlant hirdetsz. Tudni akarjuk hát, hogy mi az.” Az athéniak meg az ott tartózkodó idegenek semmi mással nem töltötték az időt, csak azzal, hogy újdonságot mondjanak vagy halljanak.

Pál az Areopágusz közepére állt, és elkezdett beszélni: „Athéni férfiak! Látom, hogy minden szempontból igen vallásosak vagytok. Amint szétnéztem, és megtekintettem szentélyeiteket, ráakadtam egy oltárra, amelyen az a felírás állt: Az ismeretlen istennek. Nos, én azt hirdetem nektek, akit ti ismeretlenül tiszteltek. A világot s a benne találhatóakat teremtő Isten nem lakik emberi kéz emelte templomokban, hiszen ő az ég és föld Ura. Nem kívánja emberi kéz gondoskodását, mintha szüksége lenne valamire, hisz ő ad mindennek életet, levegőt és mindent. Ő telepítette be az egy őstől származó emberiséggel az egész földet. Ő határozta meg ittlakásuk idejét és határát. S mindezt azért, hogy keressék az Istent, hogy szinte kitapogassák és megtalálják, hiszen nincs messze egyiküktől sem. Mert benne élünk, mozgunk és vagyunk, ahogy költőitek is mondják: „Mi is az ő nemzetségéből valók vagyunk.” Ha tehát az Isten fiai vagyunk, nem szabad azt gondolnunk, hogy az istenség aranyhoz, ezüsthöz, kőhöz vagy a művészet, az emberi elme valamilyen alkotásához hasonló. Isten eddig szemet hunyt a tudatlanság kora felett, de most tudomására hozza az embereknek, hogy mindenütt meg kell térnie mindenkinek. Mert kiválasztott egy napot, s ezen igazságos ítéletet ül a világ fölött egy arra rendelt férfi által, aki mellett mindenki előtt tanúbizonyságot tett azzal, hogy feltámasztotta a halálból.” A halottak feltámadásának hallatára néhányan kigúnyolták, mások meg azt mondták: „Majd még meghallgatunk

erről máskor is.” Pál erre eltávozott körükből. Néhányan azért csatlakoztak hozzá, köztük Areopagita Dénes és egy Damarisz nevű asszony, és még mások is. (ApCsel 17,16-34)

Miután Pál elhagyta Filippit, útja Tesszalonikán és Béreán át Athénbe vezetett. Ott kellett várakoznia útitársaira, Szilásra és Timóteusra. Athén nagy korszaka a Kr. u. 1. századra már elmúlt, amit többek között a népesség számának rohamos visszaesése mutat. A város neve azonban változatlanul a gondolkodás ragyogó csúcspontját képviselte a Római Birodalomban. Itt tanítottak és művelték a filozófiát olyan jelentős filozófusok, mint Szókratész, Platón, Arisztotelész, Periklész és Euripidész. Így válik érthetővé, hogy Lukács szemmeláthatóan valamelyest stilizálta Pál athéni fellépését, és ezzel Szókratészre emlékeztette a művelt olvasót, legalábbis egyes szentírás-magyarázók ebből indulnak ki. De vegyük szemügyre alaposabban a jelenetet:

Pál azzal üti agyon az időt, hogy mint valami turista kószál Athénben. Eközben szembesül a sok istenképmással, amelyek meghatározzák a városképet. Ezek bosszússá teszik őt, és gondolati diskurzusra provokálják. Ezt a diskurzust szokása szerint először a zsinagógában próbálja kivitelezni, ahol bizonyára olyanokra talált, akik együtt éreztek vele a sokistenhit miatti lehangoltságában. Más a helyzet a piacon. Ott a sztoa és Epikurosz híveivel találkozik, tehát annak a két filozófiai iskolának a képviselőivel, amelyek a négy híres iskola közül megtelepedtek Athénben. Ezeknek a filozófusoknak a reagálása nem éppen nagyra becsülő, amikor Pált „szószátyárként” vetik el. [...] Ráadásul még azt a szemrehányást teszik neki, hogy más isteneket propagál, Jézust és a Feltámadást. A görög *daimonion* szó csak itt szerepel az Újszövetségben „istenség” értelemben, és Szókratészre emlékeztet, aki ellen pert indítottak azzal a szemrehányással, hogy más és új istenségeket vezetett be. Mivel a görög szövegben kifejezetten a feltámadásról van szó, vagyis a görög *anasztaszisz* kifejezés előtt ott van a nőnemű névelő, ezért lehetséges, hogy Pál egyes hallgatói a Jézus mellett álló „a feltámadáson” egy Anasztaszisz nevű női istenséget értettek (*ezért irtam pár sorral följebb nagybetűvel a feltámadást – a fordító*).

Mivel érdeklik őket Pál fejtegetései, magukkal viszik őt az Areopágusra. Ezt a város közepén lévő köves dombot Árész hadistennek szentelték, és a legfőbb bíróság székhelye volt. Pálnak itt kell számot adnia. „Tudni akarjuk...”, mondják. Tehát arról a bölcsességről, arról az ismeretről van szó, amelyre a *gnózis* akkoriban

népszerű áramlata is hivatkozik. Pál a középre lép, illetve tudatosan önmagát teszi középpé, és amint Szókratész, kissé patetikusan szólítja meg hallgatóit: „Ti férfiak!” Aztán mielőtt megpróbálja eltéríteni hallgatóit azok hit- és életvilágától, vallásosságukat dicsérve hízeleg nekik. Eközben ügyesen kapcsolódik egy oltárhoz, amely egy ismeretlen istennek volt szentelve, és amely Pálnak feltűnt körsétája során. Mai nézőpontból ehhez kritikusan meg kell jegyezni: Sem az archeológiában, sem az irodalomban nem ismeretes erre vonatkozó felirat. Bizonyára voltak olyan szentélyek, amelyeket minden ismeretlen istennek szenteltek; végső soron senkit sem akartak elhanyagolni vagy pláne elfeledni, és ezáltal kiesni annak kegyeiből; mármint azt, hogy az egyes szám használata műfogás-e Lukács részéről annak érdekében, hogy híveket szerezzen Izrael egyistenhitének, nem tudhatjuk.

Pál az ismeretlen isten oltárát veszi apropóul prédikációjához. A világ teremtésének okán kifejti, hogy Istennek emiatt nincs szüksége templomokra, amelyekben őt tisztelnék. Hiszen ő végül is minden élőben jelen van, és ő éltet mindent, ami létezik. Ebben megcsendül a panteizmus, vagyis hogy az isteni elv mindenben felfedezhető, ami csak van.

Minden adomány, amit Isten ad az embernek, képessé teszi őt arra, hogy Istent keresse. Azaz végső soron a háládatosság juttatja el az embert arra, hogy minden jó adományozója, Isten iránt érdeklődjön. Ezzel az érvelési láncsal Pál tudatosan a keresők síkjára áll. A „keresni” héber szava – *daras* – a főfogalma az istenkapcsolat ápolásának és megőrzésének. Például Izajás azt írja: „Keressétek az Urat, amíg megtalálható!” (Iz 55,6)

Ebből a kérdező vallásosságból kiindulva, amely a zsidóságból ismerős számára, Pál most a kilikiai költőt, Aratoszt (kb. Kr. e. 310-245) idézi, és rámutat arra, hogy Isten minden embernek atyja. A „*Mi is az ő nemzetségéből valók vagyunk*” kifejezés is határértékkel bír. Pál bizonyára arra az Istenhez való hasonlóságra gondol, amelynek értelmében Isten akarta minden ember létét, és mindenkit a maga képmásaként teremtett meg. Ez azonban feltételezi az elhatárolódást az istenségek képmásaitól – ez Pál meggyőződése, ezért következesen megtérésre, a gondolkodás átalakítására szólít fel, végső fokon az istenségetől való elfordulásra. Mielőtt túl késő lenne, és bekövetkezne az ítélet, hallgatói ismerjék el az igazi Istennek azt az ismeretlen Istent, akit Pál hirdet nekik. Úgy is mondhatnánk: Pálnak az a meggyőződése, hogy ténylegesen létezik egy olyan Isten, aki mellőzöttnek érezhetné magát, mivel mindenestül más, mint azok az istenek, akiket Athénben tisztelnek.

Amikor Pál végül a halottak feltámadásáról beszél, a legtöbb hallgatójának elege lesz. Az ő

emberképük szerint, amely a lélek és a test kettősségéből indul ki, nem létezhet a halál utáni élet. Legalábbis a halál utáni testi élet elgondolhatatlan számukra. Inkább arról van szó például, hogy a sztoikusok tanítása szerint a halál megszabadítja a lelket a szenvedésre való képességétől. Mit jelentsen hát ez a test feltámadásáról szóló esztelenség, amit ez az idegen hirdet nekik? Egyesek kinevetik őt, mások udvariasan egy későbbi időpontot ajánlanak föl. Tárgyilagosan nézve Pál előadásának eredménye sovány, csak néhányan csatlakoznak hozzá.

Lukács azonban más célt követ az ábrázolásával: A zsidókkal és a görögökkel folytatott vitában a Jézus-mozgalomnak a kiindulópontja, sőt súlypontja a húsvéti hit. Ezért ez a diskurzus nem csupán a zsinagógák zárt terébe tartozik, hanem a nyilvánosságra is: éppúgy kell gyakorolni más vallásokkal és kultúrákkal. Ha tehát Pál az Areopáguszon hirdeti a feltámadást, akkor ezzel eleget tesz a Feltámadott megbízásának, hogy a föld határáig kell elmenni (vö. ApCsel 1,8). Ily módon Pál, akárcsak Szókratész, egy félreismert igazság sikertelen élharcosává válik. Azt, hogy a panteizmusig és az Istentől származásig terjedő, teljesen hellenisztikus gondolkészlet, amelyet óvatosan felvetett, érettebbé tette-e ő a hitében, Lukács elhallgatja. De ez nagyon is ösztönzés az Apostolok cselekedeteinek minden egyes olvasója számára, hogy Pálhoz hasonlóan keresse a nyilvános diskurzust annak érdekében, hogy számot adjon a saját hitéről.

* * *

[...] Az evangéliumnak szüksége van a más vallásokkal, kultúrákkal és szellemi kezdeményezésekkel való szembesülésre, és le kell fordítani a mindenkori környezetre. Végül is ez volt az alapja annak is, miért tudott a kereszténység olyan gyorsan elterjedni az akkori Római Birodalomban: a görög filozófia segítségével értelmesen megalapozták a hitet. Ez a görög-római világba történő inkulturáció persze nem ment végbe konfliktusmentesen, amint a korai zsinatok története magában véve is mutatja. Mindig is létezett a hit különböző irányzatokra hasadása. Nem mást él meg Pál Athénben, ahol mindenekelőtt az istenképmások provokálják őt, és haragra ingerlik. Nekünk mint keresztényeknek meg kellene őriznünk ezt az érzelmiséget, amely ellentéte a közömbösségnek. „A harag kreatív erő, és erőket szabadít fel”, mondta egyszer egy pszichoterapeuta. A harag megmutatja nekünk, mi a fontos számunkra, és arra ösztökél minket, hogy azt ki is hozzuk magunkból. Persze közben éppolyan fontos, hogy ne tévesszük szem elől a környezetünket. Egyébként sajátos dolog, hogy Pál

éppen Athénben válik haragossá, hiszen Árész és Athéné is a háború istene, mindketten az összeütközéses vita jelképei.

Pál szembenéz azzal az összeütközéssel, amely belsőleg felkavarja, és közben egyúttal valódi érdeklődést mutat az idegen hitvilág iránt, amikor feltűnik számára az ismeretlen istennek szentelt oltár, és elgondolkodik annak mélyebb értelméről. Ebben is példakép korunk számára.

Tekintettel a globalizációra, ma már nem indulhatunk ki a hit zárt tereiből. Minden nagyobb várost a kulturális sokféleség határozza meg, és ezért sokféle vallásosság jellemzi őket. Pálhoz hasonlóan ma is keresni kell a kapcsolódási pontokat és a közös vágyakozást, anélkül hogy közben meg akarnánk semmisíteni a másik hitét. Az utóbbi jelenség sok évszázadon át meghatározta a kereszténység történelmét is, és többek között számos ún. bálványtemplomot tettek a földdel egyenlővé. Okos misszionáriusként Pál a görögök hittel kapcsolatos valóságából indul ki, és hidat ver a saját hitéhez azáltal, hogy minden létezés eredetére, a dolgok kezdetén lévő Teremtőre mutat rá. Ez a kezdeményezés nem exkluzív jellegű. Nem azt az alapelvet képviseli, hogy „nálam van az igazság, és emellett nem létezhet más igazság”. Pál inkább óvatosan odatapogatózik a másik félhez, amennyiben még panteista felfogást is fölvesz az érvelésébe, és jelentős görög gondolkodóktól vett idézeteket épít be. Tehát megpróbálja inkluzív, „bennfoglaló módon” megnyerni hallgatóságát a maga gondolatai számára: Egyrészt abból indul ki, hogy Isten különleges módon kiválasztotta a maga számára Izrael népét, és hagyta, hogy a többi nép a maga útját járja. Másrészt aztán elkezd a feltámadás hitéről beszélni, mondván, Jézus feltámadásával Isten jelét adta annak, hogy most minden nép üdvösségét akarja, és Pál arra kapott küldetést, hogy ezt a föld határáig menően hirdesse. Végül Pál kihirdeti a mi hitünk sajátosságát, erre a kijelentésre szűkítve: A Megfeszített a Feltámadott. Aki őhozá köti az életét, annak a halálban is élete van.

Ma abban a feszültségmezőben kell megélnünk keresztény hitünket, amelyben Pál Athénben állt – konkrétan a mi sokvallású környezetünkben. Vigasztaló, hogy már Pál is csak keveseket nyert meg, és jobbra elutasításba botlott, sőt kigúnyolást tapasztalt. Józanul nézve nekünk sem megy másképp. „A test feltámadását”, azt, hogy a testünkkel együtt lesz új életünk, a mai természettudományos ismeretek alapján nem egyszerű megmagyarázni. Ma is érvényben van a bevett alapelv: a halott az halott, s ha egyáltalán lehetséges tovább élni a halál után, akkor a lélek, illetve a szellem él tovább. Manapság sok ember

számára nem ok nélkül vonzóak a távolkeleti vallások.

Számunkra, keresztények számára ez azt jelenti, hogy intenzíven kell foglalkoznunk olyan kérdésekkel, mint például: Mi a helyzet a teremtéssel önmagában? Milyen helyzetet foglal el az ember a teremtésben? Isten képmása-e az ember, vagy csak egy teremtmény, mint az összes többi? [...]

Karl Rahner (1904-1984) egyik mondása szerint a jövő kereszténye misztikus lesz, tehát olyan valaki, aki megtapasztalta Isten titkát, de ugyanakkor kitarat Isten magyarázhatatlanságában, és abból él. Veszélyes lehet Istent őszintén keresni, mivel a vele való találkozás képes alapvetően megváltoztatni a hitvilágunkat. Veszélyes lehet Istenről elgondolkodni és ezt szavakba foglalni akarni, mivel ez olyan tágasságra és olyan mélységekbe vezethet minket, amelyekhez korlátozottságunk miatt nem nőttünk fel. Egy képpel kifejezve: Olykor könnyebb egy szurdokon átmenni, mivel ott az irány adva van, mint eligazodni egy tágas mezőn, amely sok utat tesz lehetővé. Az ismeretlen istennek szentelt oltár, amelyet Pál apropóul használ fejtegetéséhez, sok mindent nyitva hagy. Egyidejűleg kifejezője annak, hogy sosem tudjuk tökéletesen szavakba foglalni az isteni titkot, és éppígy tartalmazza a sikertelenségünket, mivel nekünk és mindenki másnak is korlátozottak a kifejezési képességeink ezzel az oltárral kapcsolatban, ahogyan Pál is megéli az Areopáguszon.

Nem tudjuk, mi történt Pállal a sikertelensége után: Vajon élénkebben reagált-e arra, miben rejlettek az érvelésének a gyengeségei, vajon maga is hiányosnak ismerte-e fel a saját feltámadáshitét, vajon mérgeződött-e az athéniek elzárkózásán, vagy egyszerűen hallgatóira hárította a kudarc felelősségét. Az Apostolok cselekedetei mindezt nyitva hagyja. Számomra sokkal fontosabbnak tűnik az az üzenet, hogy Pál elhagyta a zsinagógák védett terét, és az Areopáguszon adott számot a hitéről. Ma nekünk sem más a feladatunk. Nem szabad visszavonulnunk a templomok látszólag zárt és védett világába.

Szerencsés fejlemény, hogy a teológiát mint elismert tudományt állami egyetemeken is tanítják, és így párbeszédben áll más tudományokkal. Ez éltető és létfontosságú számára. Különösen a szellemtudományok és a bölcsészeti tudományok, de a természettudományok is folyton új kihívások elé állítják a teológiát. Számos etikai kérdésre, például az élet védelemére, a génkutatásra vagy a mesterséges intelligenciára vonatkozóan nem léteznek egyszerű válaszok. Hasonló érvényes azokra a kérdésekre, amelyeket az éghajlatváltozás vet föl, és sok minden más. A különböző eredetű tudományok együttes

küzdelmére van szükség, valamint az egészen eltérő távlatok szemügyre vételére, hogy legalább részben megfeleljünk az összetett tényállásoknak.

Ebből a keresésből és érdeklődésből, ebből a küzdelemből és felfedezésből az Isten, az ember és a világ titka iránti, valódi alázat nőhet ki. Misztikusok, szellemi emberek léphetnek föl, olyanok, akik soha nem végeznek a tanulmányaikkal. Akárcsak Pál, mindig a kezdeten állnak, ezért nem riadnak vissza sem a nyilvánoságtól, sem a párbeszédétől. Veszélyesen élnek: abban a veszélyben, hogy elveszítik a hitet vagy megtalálják a hitet, és csodálkoznak az ismeretlen Istenen. És talán lelkünk üdvére válik, ha Pálhoz hasonlóan szembenézünk a szomszédságunk bálványképeivel.

Kivonatos fordítás, készítette: g. g. a.

Forrás: Johannes Eckert: Grenzenlos frei, Herder Verlag, 2024, 134-147.

DEBRECZENI ZSUZSA

ÖRÖM-ÖNÉLETRAJZ 2015. MÁRCIUS 17-RE

Régi Bokor-tagunk, Debreczeni Zsuzsa ez év március 17-én töltötte be 80. életévét. Ez alkalomból közöljük a 70., illetve 80. születésnapjára írt öröm-önéletrajzát.

(g.g.a.)

Öröm, hogy megfogantam, egy kis égi segítséggel, mert bizony hét meddő év telt el bátyám születése után. Édesanyám nem kisebb „Valakinél”, mint a csiksomlyói Szűzanyánál imádkozott ki. Így elmondhatom, hogy a Szűzanyától „származom”. **Öröm**, hogy Édesanyám minden baj nélkül ki tudott hordani a legkegyetlenebb időben, a háború alatt, süvítő bombák repkedése és robbanása közepette, amikor az egyik ostromvonal a házuknál, sőt a házukban volt. **Öröm**, hogy szeretetteljes családban nőhettem fel. Megtanulhattam a szülői, testvéri, rokoni, baráti szeretetet a Szüleim példája és nevelése által, de az előítélet-mentes, személyválogatás nélküli szeretetet is tőlük láttam. **Öröm**, hogy csak felhőtlen, boldog emlékeim vannak kis- és nagyobb gyermekkoromból. A fájdalmas dolgokat nem „kaptam”, hanem átéltem, tehát nem bántottak, hanem például nagyon szomorú voltam, amikor bátyám disszidált, mert nagy űrt hagyott maga után a lelkemben, nagyon hiányzott. Ilyen fájdalmas dolgokat éltem át, amikor Szüleim börtönbe kerültek, de **öröm** volt számomra, hogy büszke lehettem rájuk, miközben 17-21 éves koromig helytálltam az élet nagy zivatarában. Ezt elsősorban

(anyai) Nagykámnak köszönhetem – áldassék az emléke! –, aki józan, bölcs szeretetével haláláig mellettem állt, de természetesen barátaimnak, rokonaimnak is, és annak is, hogy ezekben az években sok új igaz barátot kaptam – a régiek mellé –, akik szintén segítettek, lelkileg és anyagilag egyaránt. **Öröm** volt, hogy megismertem első szerelmemet, Attilát, majd Gyámamát, Vadas Éva nénit, Gyurka bácsit, és bekerültem a Bokor közösségbe. **Öröm** volt (majdnem) mindaz, amit a Bokorban átéltem. A közösségek erősítettek az élet viharában, megtartottak a hitben a lelkigyakorlatok, közösségi találkozók, kirándulások, karácsonyok, bokortáborok és a sok-sok testvér szeretete által.

Öröm volt, hogy megtaláltam egy-személyben: élettársamat, páromat, szerelmemet, férjemet, barátomat, gyermekeim apját – Lajost –, és így megismerhettem az anyai örömeket is. **Kimondhatatlan öröm** a négy csodálatos gyerekem, akik tisztelnek, szeretnek, segítenek, és leginkább az, amikor látom, hogy sikerült átadnom nekik a legfontosabb értékeket, amit ők továbbvisznek. **IGAZ EMBEREK LETTEK!** Ezt különösen akkor tapasztaltam meg, amikor Lajost agyvérzés érte, mert ők támaszaim lettek. Azóta is támaszaim, akkor is, ha nekem van szükségem a segítségükre, és támaszai azoknak, akiknek én már alig tudok segíteni – vagyis átvették, továbbvitték ezt a szép családi tradíciót.

Öröm, hogy Lajost tudom ápolni, és eddig meg tudtam oldani a vele kapcsolatos összes felmerülő problémát. Hogy a házassági eskü azon részének is eleget tudok tenni, amely így hangzik: **semmiféle bajában őt el nem hagyom.**

Rengeteg **örömom** van minden nap, a nap szinte minden órájában, mert **örülök**, hogyha besüt a nap, ha meleg a szobám, ha folyik a víz a csapból, ég a villany és működnek a berendezések. **Örülök**, ha menni tudok, ha el tudom látni a feladataimat; **örülök**, hogy látok, és jól látok, és nem mosott el engem, családtagjaimat és mindenünket a vörös iszap, az árvíz, vagy egy földrengés. **Örülök**, hogy béke van, és szeretném, ha nem is lenne SOHA háború. **Örülök**, ha a gyerekeim jól vannak, egészségesek, ha boldogok, és tudnak dolgozni, mert van munkájuk, és imádkozhatok értük. És legjobban a kisunokáimnak **örülök**, mert ahányszor elmerülök a szemükben, és ahányszor visszamosolyognak rám, a Teremtővel „találkozom”. **Örülök** azoknak az új családtagoknak is, akik a gyerekeimet teszik boldoggá, és továbbviszik a szép családi életet.

Örülök minden „kapott” családtagnak is, barátoknak, testvérnek, és **örülök** a dalos társaknak, akikkel együtt énekelhetek és tevékeny részese lehetek a muzsikálásnak a Mátyás-templom kórusában.

Úgy gondolom, hogy ez az óra, ez a nap, ez a hét, ez a hónap és ez az év is kevés lenne arra, hogy

felsoroljam, hogy mi mindennek örülhetek. Így most Teremtőmhöz fordulok, Akinek hitem szerint mindent köszönhetek. Köszönöm, és hálát adok azért, hogy megélhettem ennyi évet, és ennyi szépet kaptam!

Ezekkel a gondolatokkal köszönöm meg Nektek, Gyermekeimnek is, hogy szeretetekkel vesztek körül! Nem érdemelnétek meg, hogy megbántsak bárkit is. Ha bármiben mégis megbántottam valakit az elmúlt 70 év alatt, egy biztos, hogy nem volt szándékos, talán észre sem vettem. Bocsásatok meg az ilyenekért, és ha lehet, felejtsetek el! Én pedig hátralévő életemben törekszem arra, hogy egyre több szépre emlékezzetek velem kapcsolatban. Legyen továbbra is teli a szívetek szeretettel, segítőkész gondolatokkal, amiből további sok-sok

ÖRÖM-ÖNÉLETRAJZ folytatása: 70-től 80-ig

ÖRÖM, hogy még adatott újabb TÍZ ÉV.

ÖRÖM, hogy még jó erőben vagyok, vannak feladataim, és azokat el is tudom látni.

Bár Lajosom már az Örök Hazába költözött, **ÖRÖM**, hogy Isten jelenlétében el tudtam kísérni utolsó útjára (2018-ban) – hálát adva életéért.

ÖRÖM, hogy a 2018-as sikeres térdműtétem óta újra tudok járni.

ÖRÖM, hogy 2018-ban meglátogathattam Amerikában élő, vérszerződésben testvérnek fogadott, akkor már halálos beteg barátnőmet, aki 2021-ben hazatért Teremtőjéhez. Mennyei Atyám, fogadd be őt Örök Hajlékodbába!

ÖRÖM, hogy 2019-ben két héten át tenyerén hordott az unokaöcsém Franciaországban.

ÖRÖM, hogy 2019-ben András fiamékat is meg tudtam látogatni Németországban.

ÖRÖM, hogy 2020-ban a 75-ös születésnapomat Ausztráliában ünnepelhettem meg Attiláékkaal – első szerelmem családjával. (Közben kitört a covidjárvány, ami miatt egy héttel hamarabb jöttem haza, úgy, hogy felfértem az Ausztráliából jövő utolsó gépre!)

ÖRÖM, hogy az elmúlt 10 év alatt még sok csodában volt részem, de természetesen csak a kiemelkedőket említettem meg.

A legnagyobb **ÖRÖM**, hogy családom tovább „bővült”, és immáron HÉT unokának vagyok boldog nagymamája.

ÖRÖM, hogy még együtt dicsőíthetem kórustársaimmal és közösségi társaimmal a Jóistent.

ÖRÖM, hogy meghallottam Isten „üzenetét”, elfogadtam, és ennek következtében beköltöztem a Farkas Edith Szociális Missziótársulat által üzemeltetett Otthonba. És mivel én ezt elfogadtam, úgy érzem, és azóta is tapasztalom, hogy döntésem rajta van Isten áldása.

ÖRÖM, hogy szeretek itt lenni, és szeretnek a lakótársaim. Nem vagyok egyedül, de ha becsukom az ajtómat, akkor kettesben lehetek a Jóistennel.

ÖRÖM, hogy szeretnek, tisztelnek, segítenek a Gyermekeim. MINDIG MINDENBEN számíthatok rájuk.

ÖRÖM, hogy Gyermekeim szeretik és segítik egymást. Minden körülmények között ők is számíthatnak egymásra, beleértve a családba fogadott féltestvéreket is, akikkel édestestvéri kapcsolatban vannak. Jó látni és tapasztalni egykori szeretetem gyümölcsét.

ÖRÖM, hogy ugyanúgy fejezhetem be hálaadásomat, mint tíz évvel ezelőtt:

*„Úgy gondolom, hogy ez az óra, ez a nap, ez a hét, ez a hónap és ez az év is kevés lenne arra, hogy felsoroljam, mi mindennek örülhetek. Így most Teremtőmhöz fordulok, akinek hitem szerint mindent köszönhetek. Köszönöm, és hálát adok azért, hogy megélhettem ennyi évet és ennyi szépet kaptam!
Ámen.*

HABOS LÁSZLÓ

VERSEK...

megérkeztem

be kellene lépnem
azon az ajtón
talán még várnak
üres kezemen
felszakadt seb éget
szégyenemmel
bárcsak az ajtó előtt
hagyhatnám
mindent mi felesleges
hogy láthassa Atyám
megérkezésemet

gyertyalángban

a történelem
még őriz vizen járt lábnyomot
a kereszt
golgotai magánya súlytalan
a termés
még jó földben sem százszoros
a harcban
sóhajjá halkul a lélek hangja
a tövis
még sebet ejt kerges lelkeken
a csipkebokorban
lángol szívnek rejtett aranya
a csókban

még felizzik a féltett szerelem
 a könyvnek
 hiányzik az utolsó lapja
 a remény
 még várja a fehér galambot
 a hit
 a szögesdróton cafatokra szakad
 a halottat
 még elbúcsúztatja lágy harangszó
 a titok
 megfejtése ma megint elmarad
 a holnap
 még felcsatolja megkopott saruját
 a bűnbánatra
 nem maradnak őszinte szavak
 a pillanat
 már kitarja végtelennek kapuját
 de a fény
 a gyertyalángban itt marad

égeti lelkem...

a misének vége
 zeng halleluja
 mert feltámadott
 – valóban feltámadott –
 hirdetik a hívek
 húsvét van
 csendes az alkony
 és üres a lelkem
 kellene hagynom
 hogy a keresztre szegezett
 ma feltámadjon
 bennem
 szellő suhan s felizzik parázs
 elnehezült éjben
 lángol felismerésemnek titka
 és égeti lelkem
 a vigasztaló stigma

nem tudom

elmúlt az első fájdalom
 amit e konok világ
 a Golgotával okozott
 nem tudom
 meddig tart az út
 s a balga ember hová jut
 e kimért időben szabadon
 és nem tudom
 mennyire fáj majd a fájdalom
 ha a teremtett világot
 egyszer
 Isten szemével láthatom

tékozló fiú

meggondolatlanul
 ifjúi hévvel
 teli tarisznyával
 önteltséggel
 vak reménnyel

 úttalan utakon
 úttalan utakról

 meggyötörten
 felismeréssel
 kopogtatva
 üres tarisznyába
 süllyesztett reménnyel

néha...

néha amikor megáll a szekér
 csendben odaállnék eléd
 néha bizony nagyon nehéz
 kérdéseket kiáltanék feléd
 néha érthetetlen válaszod elér
 de behalkul a csend hangjába
 néha az érthető szó is elég
 az esti gyertyalángban

mert nincsen

a magasból is látja
 kiszemelt áldozatát
 a fehér sas
 a fenséges madár
 és az Isten
 én hegynek tetejéről sem
 talán
 mert nekem nincsen

mielőtt...

hogy miért e sors
 már nem kérдем
 kötöttem lábamra sarut
 s vettem vállamra batyut
 figyelve
 gyorsuló mozgását a Napnak
 igyekszem
 nehéz léptekkel a hegynek tetejére
 hogy valakit ott utolérjek
 mielőtt rám szakad az éjjel